

UGOTAVLJANJE PODOBE SLOVENSKE SKUPNOSTI, KI ŽIVI NA OBMOČJU FURLANIJE JULIJSKE KRAJINE, NA SVETOVNEM SPLETU¹

THE IMAGE OF THE SLOVENE COMMUNITY POPULATING THE REGION OF THE FRIULI VENEZIA GIULIA ON THE WORLD WIDE WEB

The internet plays a major role in the process of shaping up of ethnic identifications, at the same time giving ground to the creation of virtual communities. The article focuses on the image of the Slovene community in Friuli Venezia Giulia (FVG) on the World Wide Web. We studied the contents appearing on the World Web, as well as the holders of the existing websites. We investigated the possibility of creation of the virtual community of Slovenes in FVG, as well as the possibility of the World Web being just a copy of the existing institutions and their functioning. We focused on the examination of the websites, created by minority members, and on the presence of the Slovene language and information concerning the Slovene community on the websites, owned by the majority. With this aim in view we checked the websites of the Italian local administration. We can conclude on the basis of this survey that Slovenians living in Italy use internet for the presentation of their community, as a means of information, for mutual cooperation, and for the promotion of the Slovene language. On the World Wide Web there are presentations of different activities and organizations of the Slovene minority, including educational institutions, cultural and sports associations, media, firms, political parties, library, theatre, personal profiles, tourist presentations, etc. However, no virtual communities appearing on the Facebook network were found. Generally speaking, the communication dimension of the minority websites seems a bit weak. The same goes for the presence of the Slovene language and contents concerning the Slovene community on the websites of the Italian local administration in the FVG region.

Keywords: Slovene community, Friuli Venezia Giulia, Internet, virtual community

Internet lahko zaradi svojih karakteristik učinkovito sodeluje v procesu oblikovanja etničnih identifikacij in hkrati omogoča oblikovanje virtualnih skupnosti. V prispevku predstavljam, kako slovenska skupnost v Furlaniji Julijski krajini (FJK) uporablja internet. Zanimalo me je, katere vsebine izpostavlja na svetovnem spletu in kdo so nosilci obstoječih spletnih strani? Preverjala sem, ali lahko govorimo o oblikovanju virtualne skupnosti Slovencev v FJK ali obstaja na svetovnem spletu zgolj preslikava oziroma predstavitev fizično obstoječih institucij in delovanja slovenske skupnosti? Osredotočila sem se na pregledovanje spletnih strani, ki jih ustvarijo pripadniki manjšine, pogledala pa sem tudi, ali je zaznati prisotnost slovenske skupnosti oziroma jezika na spletnih straneh, katerih nosilec je večinska skupnost – konkretno sem pregledovala deželne, pokrajinske in občinske spletne strani. Na podlagi pregledanih spletnih strani lahko sklenem, da Slovenci v Italiji uporabljajo internet za predstavitev svoje skupnosti, informiranje, medsebojno povezovanje in promocijo slovenskega jezika. Na svetovnem spletu najdemo predstavitve različnih dejavnosti in organizacij slovenske manjšine, od izobraževalnih ustanov, kulturnih in športnih društev, do medijev, podjetij, političnih strank, knjižnice, gledališča, osebnih predstavitev, turističnih predstavitev, itd. Nisem pa zasledila oblikovanih virtualnih skupnosti oziroma aktivnih skupin na socialnem omrežju, kot je na primer »Facebook«. Tudi sicer se zdi komunikacijska razsežnost (forumi, blogi) manjšinskih spletnih strani manj izkoriščena. Kot manj izrazita se je pokazala prisotnost slovenskega jezika in vsebin, ki zadevajo slovensko skupnost, na spletnih straneh italijanske lokalne uprave na območju FJK.

Ključne besede: slovenska skupnost, Furlanija Julijska krajina, internet, virtualna skupnost

UVOD

Množični mediji so bili še pred nekaj desetletji organizirani predvsem znotraj posameznih držav in promovirani kot nacionalni projekti. Njihov prevladujoči namen je bila integracija nacionalne kulture, kar pomeni, da so rabili kot "lepilo" za nacijo. V tej vlogi so občinstvo obravnavali kot relativno etnično "homogeno".² Sredi osemdesetih let se je v množičnih medijih pojavila nova dinamika, ki je bila na eni strani odvisna od razvoja v medijski industriji in na drugi od sprememb v evropski politični kulturi. Medijska industrija je doživela skokovit tehnološki in komercialni razvoj. Raba sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), kot so kabelski in satelitski sistemi, digitalna televizija, računalniki in internet, je množičnim medijem omogočila doseganje širšega občinstva in občestva. Vzporedno z razvojem IKT tudi sodobna politična kultura postavlja nove zahteve glede pojavnosti, zastopanosti in prepoznavnosti posamičnih skupin oziroma skupnosti v množičnih medijih. Vedno več skupin (skupnosti), kot so na primer etnične (narodne) skupnosti, migrantske skupnosti, itd., izraža določena pričakovanja o svoji medijski pokritosti oziroma prisotnosti v medijih. Poudarja se zahteva po "pravici do komuniciranja",³ ki združuje pravico do svobode govora in tiska ter pravico do informiranja in združevanja.

Opisani dinamiki navkljub pa razprave o globalizaciji, "homogenizaciji" kultur, ali "kulturnem imperializmu" ponujajo dokaze o potencialnih omejitvah komunikacijske svobode ter dvome o zmožnosti medijev, da reprezentirajo raznolike "glasove", interese ali skupnosti (Husband 2000, Edward in McChesney 1997). Razvoj IKT in s tem elektronskih medijev sicer zagotavlja posamičnim kulturam, etničnim ali migrantskim skupnostim svetovno ubikviteto ne glede na geografske razdalje ali državne meje, hkrati pa še vedno v mnogih družbah struktura in vsebina javnih medijskih programov ne upoštevatata (ali pa vsaj ne v zadostni meri) več-

1 Prispevek je nastal pri projektu »Konstitucija novih nacionalnih in etničnih identitet v prostoru Alpe-Jadran s posebnim oziroma na obmejna območja in mesto Trst ter na skupnost-tvorne vidike sodobnih medijev« (J6-0825 (A)), katerega nosilka je dr. Marija Jurić Pahor.

2 Množični mediji ohranjajo pomembno vlogo pri standardiziranju jezika, njegovi reprodukciji ter krepitvi nacionalnih občutkov. Mediji tudi v sodobnih razmerah prispevajo k oblikovanju pogojev za integracijo ljudi v nacionalno državo (Eriksen 1993).

3 Pravico do komuniciranja je najbolje umestiti v diskurz o človekovih pravicah kot del "tretje generacije človekovih pravic". Husband (2000) celo poudarja, da reduciranje pravice do komuniciranja na radikalen individualizem v smislu "ne dovolim omejevanja svojih pravic izražanja" ni v skladu z ohranjanjem raznolikosti in promocijo medetničnega dialoga v večetnični družbi. Zato predlaga modifikacijo "pravice do komuniciranja" v "pravico biti razumljen", hkrati pa priznava utopičnost koncepta. Koncept "pravice biti razumljen" ne izhaja iz individualistične tradicije razmišljanja o človekovih pravicah, na katerih temelji Splošna deklaracija o človekovih pravicah, ampak iz Afriške listine o človekovih pravicah (African Charter on Human and People's right, ki so jo sprejeli leta 1981, veljati pa je začela leta 1986), ki vključuje vrednoto solidarnosti z drugimi, poudarja dolžnost posameznika do skupnosti in dodaja pomembno družbeno in kolektivno naravo pravic (Husband 2000).

etnične družbene realnosti (Vargaftig in Ross 2001). Mediji in s tem tudi internet so poleg velikega političnega vpliva, ki ga imajo zaradi možnosti obvladovanja javnega mnenja,⁴ v zadnjih desetletjih prevzeli še eno pomembno vlogo, in sicer vlogo socializatorja.⁵ V procesu socializacije množični mediji vplivajo na informiranje, ohranjanje in razvoj jezikov, oblikovanje prostega časa, posredovanje kulturnih vrednot, oblikovanje življenjskih stilov in sooblikovanje individualnih oziroma skupinskih identifikacij.

Med množičnimi mediji je internet postal tisti, ki različnim etničnim, političnim ali družbenim gibanjem (skupnostim) omogoča doseganje njihove ciljne populacije, njihovih občestev, kljub temu da jim morda ni omogočen (v zadostni meri) vstop v druge javne množične medije (časopis, radio, televizijo). Vendar pa tudi internet ni v celoti "svoboden" medij. Zaznavajo se namreč rastoča koncentracija medijskega trga in poskusi nadzora dostopa ter rabe medijskih tehnologij, kot je internet, s strani zasebnih korporacij in vladnih agencij. Pojmovanje interneta kot globalnega pojava, ki je nereguliran (oziroma samoreguliran) in omogoča komunikacijo "vsakega z vsakim" ter je nad državnim nadzorom, ki je prevladoval v 90. letih, na začetku 21. stoletja postopno zamenjuje prepričanje o potrebi po njegovi regulaciji oziroma so regulaciji (Tambini idr. 2008). Zavzemanje Evropske komisije za 'samoregulacijo' (*self-regulation*) internetne vsebine v devetdesetih letih, ki je bilo razvidno v Safer Internet Action Plan, se ni izkazalo kot zadostno, tako da se vedno bolj promovira pristop 'so regulacije' (*co-regulation*), ki naj bi bil hibrid med samoregulacijo in regulacijo, kar pomeni, da je država vključena v oblikova-

4 Množični mediji so obravnavani kot pomembni oblikovalci javnega mnenja oziroma stališč posameznika, čeprav nekatere empirične raziskave kažejo, da je vpliv množičnih medijev precenjen. Kritike medijev se osredotočajo zlasti na to, da ti omogočajo enosmeren tok informacij. Posameznik je v odnosu do medija pasiven oziroma ima vlogo sprejemalca in ne more participirati s predstavitvijo alternativnega stališča. Zaradi te enosmerne komunikacije naj množični mediji ne bi bili najvplivnejši dejavnik oblikovanja stališč (Baker 1992; McGuire 1985). V primerjavi s tradicionalnimi mediji ima internet pomembno prednost, saj omogoča dvosmerno komuniciranje, s tem pa naj bi se povečal njegov vpliv na oblikovanje javnega mnenja.

5 Dejstvo je, da so množični mediji in tudi internet postali del vsakdanjika vsakega posameznika v industrializiranih državah in s tem pomemben dejavnik socializacije. V obdobju adolescence, ko socializacijski vpliv družine upada, naraščajo vplivi drugih dejavnikov, kot so mediji, sovrstniki, šola, itd. Mladostniki s pomočjo medijev zadovoljujejo svoje potrebe po razvedrilu, s pomočjo sporočil, ki jih dobivajo iz medijev, oblikujejo svojo identiteto, s pomočjo medijev rešujejo vsakdanje probleme in hkrati sodelujejo v medijsko podprti mladostniški subkulturi. To pomeni, da so mediji postali del procesa, v katerem mladostnik pridobi načine vedenja in vrednote družbenega sveta oziroma kulture, v kateri živi. Omeniti pa je treba pomembno razliko med vlogo medijev in drugimi dejavniki socializacije, kot so družina, pripadniki skupnosti, učitelji, religiozne avtoritete, itd. Interes teh drugih dejavnikov je spodbujanje izbranih vrednot, stališč in prepričanj, ki ohranjajo družbeni red in naj bi se prenašale z ene generacije na drugo. Mediji so precej bolj tržno naravnani in sporočajo taka stališča, vrednote, itd., za katere njihovi lastniki menijo, da bodo profitno donosna oziroma zaradi katerih jih bodo mladostniki gledali, poslušali, brali, itd. Kot dejavnik socializacije mediji igrajo podobno vlogo kot sovrstniki. Pri obeh imajo mladostniki precejšnjo mero kontrole nad svojo lastno socializacijo, ko odločajo, katere medije bodo spremljali oziroma s katerimi vrstniki se bodo družili (Arnett 1995).

nje pravil in ukrepov (Tambini idr. 2008: 4). Prepričanje, da je internet nereguliran medij, je po mnenju Lessinga (1996 v Tambini idr. 2008) in Reidenberga (2005 v Tambini idr. 2008) iluzija. Internetno okolje je opredeljeno s fizičnimi in z virtualnimi mejami. Na eni strani ga na primer opredeljuje programska oprema, ki omogoča njegovo rabo, na drugi strani pa zakoni gravitacije in gibanja, ki s pomočjo interneta opredeljujejo posameznike v njihovi interakciji (Tambini idr. 2008: 5).

Kljub mnogim prednostim se zdi, da internet v primerjavi z drugimi množičnimi mediji ne omogoča novega modusa oblikovanja etničnih identitet, prispeva pa h krepitvi dinamike na področju oblikovanja etničnih identifikacij (Warschauer in Florio-Hansen 2003: 22). Internet je lahko medij, ki etnični skupnosti zagotavlja informiranje o zanjo relevantnih političnih, kulturnih, gospodarskih dogodkih in s tem omogoča okolje, v katerem se razvija in uporablja manjšinski jezik, hkrati pa omogoča neposredno interakcijo med posamezniki. Pojavljanje etnične skupnosti v internetnem okolju lahko prispeva k pozitivnemu vrednotenju skupnosti in posledično tudi k pozitivnemu vrednotenju posameznikove etnične identitete.

V pričujočem prispevku ne želim ugotavljanju dejanske rabe interneta oziroma svetovnega spleta med pripadniki slovenske skupnosti v FJK, niti ne poskušam ugotavljati učinka rabe posameznih spletnih strani⁶ na oblikovanje etničnih identifikacij med pripadniki slovenske skupnosti. V prispevku želim s treh različnih vidikov prikazati, kako se na svetovnem spletu odraža podoba slovenske skupnosti, ki živi na območju FJK, oziroma na kakšne načine slovenska skupnost izrablja internet za svojo promocijo.

Najprej sem pregledala, na kakšen način in v kakšnem obsegu slovenska skupnost v FJK uporablja svetovni splet za svojo promocijo in promocijo slovenskega jezika. Zanimalo me je, ali obstaja na svetovnem spletu preslikava dejanske institucionalne organiziranosti slovenske skupnosti in ali so izkoriščene tudi druge možnosti (na primer: digitalne knjižnice, baze podatkov, spletni portali za mlade, elektronske oglasne deske, itd.), ki jih omogoča svetovni splet? Katere so tiste vsebine in področja vsakdanjega življenja, ki jih slovenska skupnost predstavlja na svetovnem spletu? V katerih jezikih so oblikovane spletne strani, katerih nosilci so slovenske skupnosti ali njeni pripadniki.

Nato sem preverjala, ali je iz vsebin spletnih strani, katerih nosilec je večinska skupnost, zaznati, da na tem območju živi tudi slovenska skupnost. Konkretno

⁶ Učinek rabe spletnih strani je zelo težko ugotoviti. Če bi hoteli ugotavljati učinke posameznih spletnih strani, zgolj preštevanje njihovih obiskovalcev še zdaleč ni zanesljiv niti zadosten indikator. Bolj relevanten podatek bi bil na primer, ali obiskovalci spletnih strani slovenske skupnosti v nadaljnji rabi interneta ali na drugih področjih življenja bolj ali manj uporabljajo slovenski jezik, ali bolj ali manj posegajo in iščejo vsebine v slovenskem jeziku, itd.

sem preverila, ali so na deželnih, pokrajinskih oziroma občinskih spletnih straneh vidne vsebine o slovenski skupnosti in ali je na teh spletnih straneh prisotna slovenščina. Vidnost slovenske skupnosti in jezika na straneh lokalne uprave predstavlja pomembno obliko priznavanja obstoja etnične raznolikosti območja FJK. Manjšinska skupnost je, tako kot večinska, enakovreden soustvarjalec kulture in identitete prostora. Seveda lahko manjšina oblikuje svoje spletne strani, vendar spletne strani, ki jih izdelava slovenska skupnost sama, niso vrednotene na enak način in nimajo enake sporočilne vrednosti, kot jo ima vključevanje vsebin o slovenski skupnosti in slovenskega jezika na spletne strani lokalne uprave.

Nenazadnje me je zanimalo, ali lahko na podlagi pregledanih spletnih strani govorimo o oblikovanju virtualnih skupnosti Slovencev v FJK? Ali na obstoječih spletnih straneh poteka komunikacija na forumih, blogih (spletnih dnevnikih) oziroma v obliki komentarjev na določene vsebine? Iskala sem tudi prisotnost pripadnikov slovenske skupnosti v socialnih omrežjih, kot je na primer *Facebook*. Slednje me je zanimalo v smislu, ali obstaja (konkretno na *Facebooku*) tematska skupina z opredeljenim članstvom, ki medsebojno redno komunicira, ima razvita pravila komuniciranja in gradi specifično subkulturo. Skupino s takšnimi značilnostmi bi lahko obravnavali kot t. i. virtualno skupnost.

Z omenjenimi pristopi sicer ne zajemam vseh spletnih strani in vseh pojavnih oblik, ki jih slovenska skupnost v FJK realizira na svetovnem spletu, kljub temu pa nam pregledani vzorec spletnih strani daje relevanten vpogled v to, na kakšen način se slovenska skupnost predstavlja na svetovnem spletu, za kakšne namene so obstoječe spletne strani oblikovane in katera vsebinska področja so na svetovnem spletu predstavljena.

POMEN INTERNETA ZA OHRANJANJE IN RAZVOJ ETNIČNE SKUPNOSTI

Internet je računalniško omrežje, ki s komunikacijskimi vodi (različnih kompozicij in zmogljivosti) povezuje več drugih omrežij. Je omrežje omrežij, enostavno in hkrati kompleksno. Prednosti interneta v primerjavi z drugimi mediji so njegova interaktivnost – možnost dvosmerne komunikacije (uporabniku je omogočeno aktivno sodelovanje pri kreiranju in dopolnjevanju vsebin, izmenjavi mnenj, itd.), možnost nenehnega posodabljanja vsebin (vsebine se lahko dodajajo in spreminjajo neprekinjeno štiriindvajset ur dnevno) in omogočanje hipertekstovnih povezav, s pomočjo katerih lahko uporabnik prehaja na druga sorodna besedila oziroma teme. Burnett in Marshall (2003) številne internetne storitve opredeljujeta in delita na informacijske in komunikacijske. Med informacijske storitve prištevata prenos datotek (FTP), oddaljeni dostop (telnet) in svetovni splet (WWW – *World Wide Web*), med komunikacijske storitve interneta uvrščata elektronsko pošto,

klepetalnice, forume, večuporabniške domene (MUD) in bloge. Kot pomembne komunikacijske storitve so se pokazala nastajajoča socialna omrežja, kot so na primer *Facebook*, *MySpace*, *Twitter*, itd., ki omogočajo oblikovanje virtualnih skupnosti ljudi s podobnimi interesi in nastajanje virtualnih svetov.

Vsaka od omenjenih storitev na svoj način vpliva na posameznikovo življenje in oblikovanje njegovih individualnih in skupinskih identifikacij. V sodobnih študijah etnična identiteta (Barth 1981; Eriksen 1993; Isajiw 1993/94) ni več pojmovana kot nekaj prirojenega in fiksnega, temveč je obravnavana kot večrazsežnost in dinamičen koncept, ki je predvsem simbolni odraz družbenih procesov. Etnične identitete so v vsakdanjem življenju v nenehnem nastajanju, oblikujejo se v družbenem kontekstu v odnosu do prostora, časa, meja in "drugih". V sodobni družbi ni razloga, da bi moral posameznik izbirati med to ali ono identiteto, povsem običajno ali morda celo neizogibno je, da pripadamo različnim lokalnim, etničnim, nacionalnim oziroma nadnacionalnim identitetam, ki se med seboj ne izključujejo, temveč dopolnjujejo. Kaj takšna fluidnost identitet pomeni za ohranjanje etnične skupnosti? Ohranjanje, etnično vitalnost⁷ posamezne etnične skupnosti pogojuje obstoj medgeneracijske kontinuitete oziroma prenosa elementov etničnosti⁸ in specifičnih kulturnih pripisov z ene generacije pripadnikov skupnosti na drugo, naslednjo generacijo. V procesu medgeneracijskega prenosa je pogosto vertikalni (medgeneracijski) prenos etničnih elementov, v katerem imajo osrednjo vlogo družina oziroma starši, bistven za ohranjanje kulturne dediščine v novi generaciji. Na ohranjanje etničnosti pa ne vpliva samo vertikalni prenos med generacijami, ampak tudi horizontalni, ki se nanaša na vplive vrstnikov, vzgojno-izobraževalnega sistema, množičnih medijev (interneta), itd., in ustreza procesu kulturnega učenja ter prilagajanja družbenemu okolju. V tem pogledu starševski modeli tekmujejo z družbenimi (okoljskimi) modeli večinske družbe, ki so pogosto obravnavani kot bolj privlačni ali prestižni. Nadaljnje ohranjanje etničnih elementov pri posamezniku ni odvisno samo od družine, temveč še od cele vrste dejavnikov, kot so demografska struktura skupnosti, ki ji pripada, ekonomskih, kulturnih, političnih pogojev in okoliščin v družbi. Etnična identiteta,

7 V okviru teorije o etnolingvistični vitalnosti, ki je oblikovana ob upoštevanju Gilesove (1977) teorije o jezikovnem prilagajanju in Tajflove (1978; Tajfel in Turner 1979) teorije o medskupinskih odnosih, je vitalnost etnične skupine opredeljena kot tisti dejavnik, ki omogoča skupini, da se obnaša kot posebna in aktivna entiteta v medetničnih odnosih.

8 Vsaka etnična skupina je opredeljena s kombinacijo različnih etničnih elementov in njihov pomen se pri posamezni etnični skupnosti razlikuje, lahko so bolj ali manj "vidni", lahko so dejanski ali namišljeni, objektivni ali subjektivni, itd. Njihova vloga ali pomen se lahko spremenita tudi v časovni razsežnosti. Določen kazalec lahko pridobi ali izgubi pomen ali pa celo izgine kot relevanten označevalec etnične skupnosti (Južnič 1987). Čeprav so kulturne distinktivnosti (ali njene percepcije) med skupnostmi utemeljene na različnih elementih oziroma kazalcih, kot so jezik, religija, teritorij, običaji, navade ter oblačila, je jezik pogosto opredeljen kot pomembnejši element etnične identitete.

ki je prvotno oblikovana v krogu družine, mora dobiti "potrditev" ali "odobritev" tudi zunaj družine, v javni sferi, če do tega ne pride, je zelo verjetno, da bo takšna etnična identiteta postopno zbledela. Nedvomno je ohranjanje etnične identitete delno tudi pragmatično in povezano s percepcijo statusa posameznika oziroma skupnosti, v katero je rojen, v primerjavi s statusom skupnosti v stiku. Podobno velja tudi za jezik, ki je običajno ključni etnični element skupnosti. Na ohranjanje in razvoj manjšinskega jezika ne vpliva v tolikšni meri število govorcev kot dejstvo, da med pripadniki etnične skupnosti obstajata želja in potreba po prenosu jezika na naslednje generacije. Posamezniki (manjšinskega) jezika ne bodo ohranjali zgolj zato, ker je ta pomemben element etničnosti staršev oziroma starih staršev, ampak ga bodo ohranjali, če bodo v njem prepoznali vrednost, ki je pomembna za njihovo prihodnost (Warschauer in Florio-Hansen 2003: 22). Pri tem lahko internet igra vidno vlogo ne samo kot medij prenosa, temveč tudi kot simbol razvoja, prihodnosti, v katerem ima svoje mesto tudi (manjšinski) jezik.

Raba aplikacij, vsebin, podob, ki so na svetovnem spletu, posamezniku omogoča redefiniranje razumevanja skupnosti in sooblikuje njegov pogled na svet.⁹ Sodobni množični mediji (internet), zasnovani na IKT, omogočajo večji vpogled v svetovni prostor in hkrati dopuščajo dotok različnih vplivov, ki posamezniku nudijo raznovrstne identifikacijske možnosti ter s tem sooblikujejo nekatere njegove življenjske strategije. Internet zaradi svojih značilnosti lahko prispeva k oblikovanju etnične identitete, saj posameznik oziroma skupnost lažje kot prej vzdržuje stike z ljudmi podobnih interesov, z "izvorno skupnostjo". V tem primeru je vzdrževanje stikov razumljeno širše kot zgolj raba elektronske pošte ali storitve 'neposrednega klepeta' (*online chat*), čeprav prav raba obeh funkcij spreminja moduse in količino komuniciranja. Omogočata namreč enostavnejši in cenejši pretok informacij. Z njuno rabo postajajo geografska oddaljenost, meje in časovna dimenzija v komunikaciji zanemarljivi dejavniki, saj informacije prispejo z enega konca sveta na drugega skoraj v trenutku. Omenjene prednosti interneta prispevajo k intenzivnejšim komunikacijskim tokovom, kar je pomembno za obstoj in razvoj etnične (manjšinske) skupnosti. Zlasti je tovrstna komunikacija pomembna, če se odvija v manjšinskem jeziku. Internet vpliva tudi na rabo jezikov.¹⁰ Če

9 Lahko se zgodi, da množica informacij, podob, "pobranih" s spletnega omrežja oblikuje posameznikovo percepcijo sveta, ki ni nujno dejanski odraz sveta. Vedno obstajajo različne interpretacije posamičnih informacij, podob, ki so predstavljene zunaj konteksta realnega življenja, in te lahko dejanskega stanja ne odražajo dosledno; s tem je povezan tudi problem anonimnosti in ne vedno jasnega avtorstva, s čimer se zmanjšuje odgovornost za posredovani material, itd.

10 Vpliv interneta ni zaznan zgolj pri izboru rabe tega ali onega jezika njegovih uporabnikov, temveč tudi pri spreminjanju besedoslovja in strukture posameznih jezikov.

je imela v zgodnjem obdobju razvoja računalnikov in interneta angleščina dominanten položaj, delno zaradi tehničnih omejitev računalniške opreme, delno pa zaradi potrebe ljudi po enem jeziku, v katerim bi lahko komunicirali v mednarodni skupnosti, se v zadnjih letih na svetovnem spletu povečuje pojavnost in razširjenost tudi številnih drugih jezikov. Povečalo se je število predstavitev strani, ki so v celoti ali delno prevedene v različne jezike (Hafez 2007: 103). Pomembno je dejstvo, da je oblikovanje in vzdrževanje večjezičnih spletnih strani bistveno manjši finančni zalogaj, kot pa ustvarjanje večjezičnih tiskanih publikacij, radijskih ali televizijski oddaj.

Etnična skupnost lahko s pojavljanjem na svetovnem spletu (komunikacija in obstoj spletnih mest v manjšinskem jeziku) prispeva k ohranjanju in razvoju lastnega jezika, hkrati pa omogoča svojim pripadnikom vzdrževanje občutkov pripadnosti jezikovni oziroma etnični skupnosti. V tem smislu internet opravlja podobno funkcijo, kot jo je Anderson (1995) pripisal tisku pri oblikovanju "zamišljene skupnosti". V vsesplošni praksi prebiranja dnevnega časopisja (rabe interneta) se oblikuje javna sfera, ki nastaja hkrati v zavesti posameznikov in v realnem življenju – pri tem se zgodi povezava med konceptualnim in materialnim. Na podoben način se s posredovanjem globalnih tokov informacij preko interneta zarisuje skupnost, ki pa se v vsakdanji praksi v materialnem svetu ne uresničuje s pomočjo prebiranja časopisja, temveč z vseprisotnostjo računalnikov, ki predstavljajo skupnost in informacije (Nunes 2006: 61).

SLOVENSKA SKUPNOST V FURLANIJI JULIJSKI KRAJINI

Slovenska skupnost v FJK poseljuje širši obmejni pas v treh pokrajinah: Tržaški, Goriški in Videmski. O številu pripadnikov slovenske skupnosti obstajajo različne ocene, gibale naj bi se med 70.000 in 80.000.¹¹ Slovenska skupnost je dobro organizirana praktično na vseh področjih družbenega življenja: od šolstva,¹² znanstvenega

11 Ocena Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (http://www.uszs.gov.si/si/slovinci_v_zamejstvu_in_po_svetu/slovinci_v_zamejstvu/, 8. 10. 2009). Posamezni avtorji so v posameznih časovnih obdobjih podajali različne ocene o številčnosti slovenske skupnosti. Leta 1958 je Čermelj ocenil, da je pripadnikov slovenske skupnosti v Italiji 125.000, medtem ko je na primer Ballinello leta 1996 ocenil, da slovenska skupnost šteje 46.882 pripadnikov (Manjšine in čezmejno sodelovanje v prostoru Alpe-Adria 2004: 87).

12 Na Goriškem in Tržaškem so organizirane šole v slovenskem učnem jeziku in z italijanščino kot obveznim predmetom, v Videmski pokrajini pa deluje Državno dvojezično didaktično ravnateljstvo (dvojezična šola) v Špetru in tam od leta 2007 tudi dvojezična nižja srednja šola. Deluje tudi Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje, ki je neprofitna organizacija, ustanovljena leta 1979 z namenom, da zagotovi pripadnikom slovenske narodne skupnosti v FJK teoretična in praktična znanja za opravljanje poklica.

raziskovanja,¹³ kulturne dejavnosti,¹⁴ medijev,¹⁵ športa,¹⁶ gospodarstva¹⁷ do politike.¹⁸ Velik del društev in organizacij je združen v dve osrednji organizaciji: Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo (SKGZ) in Svet slovenskih organizacij (SSO). Kljub dobri organiziranosti pripadniki slovenske skupnosti izražajo nezadovoljstvo in opozarjajo na pomanjkanje finančnih sredstev, kar otežuje njihovo delovanje. Druga težava, s katero se srečujejo, je zmanjševanje števila članov posameznih društev, kar pa je povezano s siceršnjimi demografskimi trendi slovenske skupnosti (Kozina 2006: 363). V novejši raziskavi so aktivni pripadniki slovenske skupnosti poudarili nekaj ključnih problemov, s katerimi se spopadajo (Kozina 2006: 358) – neuresničevanje pravne zaščite oziroma natančneje (ne)izvajanje manjšinskega zaščitnega zakona; – gospodarske težave, ki so nastale v obdobju po razpadu Jugoslavije, ko je prišlo do zloma gospodarskih ustanov in Tržaške kreditne banke, s čimer je slovenska skupnost izgubila gospodarsko zaledje; – razdeljenost slovenske skupnosti, ki je večinoma posledica ideoloških in svetovno-nazorskih delitev in je vodila v oblikovanje dveh osrednjih organizacij, Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Svet slovenskih organizacija; tudi politično so se Slovenci vključevali v različne stranke, kar je prispevalo k skromnejšemu številu izvoljenih zastopnikov v državnih in političnih strukturah; – z asimilacijo in s slabšimi demografskimi trendi. Izsledki že omenjene raziskave so še pokazali, da pripadniki slovenske skupnosti okolje, v katerem živijo, doživljajo kot precej nestrpno, saj se soočajo “z izkazovanjem negativne nastrojenosti in z negativno diskriminacijo večinskega prebivalstva” (Mendarič 2009: 184).

Pogoje oziroma okvire, v katerih se razvija posamezna etnična skupnost, v veliki meri opredeljuje obstoječa manjšinska pravna zaščita. Pravna zaščita slovenske skupnosti v Italiji temelji na Pariški mirovni pogodbi, ki je bila sklenjena leta 1947 med Italijo in zavezniškimi silami, in na določilih Ustave Republike

13 Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) in Narodna in študijska knjižnica (NŠK), ki se v sklopu Odseka za zgodovino (OZ NŠK) posveča tudi znanstvenoraziskovalni dejavnosti.

14 Obstaja institucionalizirano profesionalno kulturno delovanje in mreža ljubiteljskih društev (gledališke skupine, pevski zbori, itd.). Osrednje ustanove, ki sooblikujejo kulturno življenje slovenske manjšine, so: Slovensko stalno gledališče, Glasbena matica, Narodna in študijska knjižnica, itd.

15 Izdajajo več časopisov, med katerimi so pomembnejši *Primorski dnevnik*, *Naš glas*, *Novi Matajur*, *Dom*, mladinska revija *Galeb*, literarna revija *Mladika* s prilogo *Rast*, otroški list *Pastirček*. Slovenski radio Trst A oddaja 12 ur programa dnevno, imajo pa tudi slovenski televizijski program na RAI 3.

16 Zelo pomembno je tudi delovanje raznih športnih društev, ki delujejo pod okriljem Zveze športnih društev.

17 Osrednje organizacije na področju gospodarstva so: Slovensko deželno gospodarsko združenje, Kmečka zveza Trst, Kmečka zveza Gorica, Pokrajinska zveza neposrednih obdelovalcev – Coldiretti, Slovenska gospodarsko-kulturna zveza, denarna zavoda Slovencev v Italiji, Zadrúžna kraška banka (Opčine) in Zadrúžna banka Doberdob in Sovodnje ter Družba KB1909.

18 Vidnejše politične stranke Slovencev v Italiji so: Stranka slovenske skupnosti, Stranka komunistične preno-ve in Stranka italijanskih komunistov.

Italije (1947).¹⁹ Poleg tega obstajajo še drugi državni in deželni zakoni, statuti, pravilniki in mednarodni oziroma bilateralni dokumenti, vendar pa natančnejša analiza pravnega položaja slovenske skupnosti v Italiji presega namen pričujočega prispevka, zato bom izpostavila le nekaj pomembnejših dokumentov s področja rabe jezika Slovencev v Italiji. Med državnimi zakoni so za uresničevanje jezikovnih pravic pomembni zakon št. 482/99 (Določila o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin), ki zagotavlja zaščito zgodovinskim manjšinskim jezikom, in izvršilne norme, ki so izšle dve leti pozneje. Za slovensko skupnost je pomemben tudi deželni zakon št. 46 iz leta 1991, ki vsebuje določila v prid kulturnim in umetniškim pobudam slovenske manjšine v deželi FJK. Pravico do rabe slovenskega jezika v civilnih in sodnih postopkih je opredelilo Ustavno sodišče v rabsodbah št. 28 iz leta 1982, št. 62 iz leta 1992 in št. 15 iz leta 1996. Celovitejšo pravno zaščito v vseh treh pokrajinah pa je slovenska skupnost dobila šele z zakonom št. 38 leta 2001 (Zakonska določila za zaščito slovenske jezikovne manjšine v deželi FJK, Ur. l., št. 56/01), ki vključuje izčrpen del o rabi jezika v javni upravi, v odnosu do oblasti in šolstvu. Vendar se njegove določbe še vedno ne uresničujejo dosledno, pojavljajo pa se tudi različne razlage glede uresničevanja določenih zakonskih določil. Uresničevanje zakona je po besedah Pavšiča (2006: 32) "vrsto let zavirala predvsem rimska vlada s svojimi zavezniki, ki imajo odločilno besedo tudi v Trstu in deželi FJK". Šele leta 2007 je bil v italijanskem uradnem listu (Ur. l. 276, 27. 11. 2007) objavljen dekret s seznamom občin, na katere naj bi se nanašal zakon v smislu uresničevanja dvojezičnosti oziroma rabe jezika v odnosu s krajevnimi, sodnimi oblastmi in podjetji, ki opravljajo javne storitve. V njem je zapisanih šest občin (San Dorligo della Valle/Dolina, Duino-Aurisina/Devin-Nabrežina, Monrupino/Repentabor, Muggia/Milje, Sgonico/Zgonik, Trieste/Trst) Tržaške pokrajine, osem občin (Cormons/Krmin, Doberdò del Lago/Doberdob, Gorizia/Gorica, Monfalcone/Tržič, Ronchi dei Legionari/Ronke, San Floriano del Collio/Števerjan, Savogna d'Isonzo/Sovodnje ob Soči, Sagrado/Zagraj) Goriške pokrajine in osemnajst občin (Attimis/Ahten, Cividale del Friuli/Čedad, Drenchia/Dreka, Faedis/Fojda, Grimacco/Grmek, Lusevera/Bardo, Malborghetto Valbruna/Neborjet-Ovčja vas, Nimis/Neme, Prepotto/Prapotno, Pulfero/Podbonesec, Resia/Rezija, San Leonardo/Sveti Lenart, San Pietro al Natisone/Špeter Slovenov, Savogna/Savodnja, Stregna/Srednje, Taipana/Tipana, Tarvisio/Trbiž, Torreano/Tavorjana) Videmske pokrajine.

19 3. člen Ustave Republike Italije govori o tem, da imajo vsi državljani, ne glede na jezik, zagotovljeno enako družbeno dostojanstvo in so enakopravni pred zakonom; v 6. členu pa je zapisano, da država s posebnimi ukrepi ščiti jezikovne manjšine

(http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/cons_doc/constitutions/data/Italy/Constitution%20of%20Italy.htm, 1. 9. 2009).

Pomembnejši mednarodni oziroma bilateralni dokumenti so Posebni statut (priloga k Londonskemu memorandumu o soglasju) iz leta 1954 in Osimska pogodba (1975) ter novejši Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin²⁰ in Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih (sprejeta 25. 6. 1992, v veljavi od leta 1998), ki jo je Italija leta 2000 sicer podpisala, ni pa je še ratificirala. Več o manjšinskem varstvu ter o tem, kako in kje je opredeljena pravica rabe slovenskega jezika v FJK, je nazorno opisano v pravnozgodovinskem priročniku za slovenščino v Italiji (Pahor 2002), ki ga je mogoče najti tudi na spletnih straneh²¹ ter v delu *Na oni strani meje: slovenska manjšina v Italiji in njen pravni položaj* (Bajc 2004).

Ne glede na obstoječe pomanjkljivosti v implementaciji zakonskih določil oziroma pravnih dokumentov, ki opredeljujejo jezikovne pravice manjšine, finančno podhranjenost in občutke diskriminacije med pripadniki slovenske skupnosti, je slovenska skupnost v FJK dejavna na različnih družbenih področjih. Tovrstna organizirana dejavnost manjšine je pomembna, saj ob tem nastajajo raznoliki prostori oziroma situacije, v katerih se ljudje srečujejo in uporabljajo slovenski jezik. Eden takšnih "prostorov" je gotovo internet.

Pregledala sem nekatere obstoječe podatke o rabi interneta med prebivalci FJK. Statistike (Eurostat) kažejo, da se z vsakim letom povečuje število ljudi z dostopom do interneta. Še vedno pa internet zaradi opreme, ki jo posameznik potrebuje, in temeljnega poznavanja dela z računalnikom ni enako dostopen vsem ljudem. Razlike glede dostopa in rabe interneta so vidne tudi med posameznimi regijami oziroma državami. V Italiji se v primerjavi s povprečjem v EU 27 kaže nekoliko nižji delež gospodinjstev z dostopom do interneta. Leta 2006 je v Italiji dostopalo do interneta 40 odstotkov gospodinjstev, leta 2008 42 odstotkov, medtem ko je v državah EU 27 do interneta v letu 2006 dostopalo 49 odstotkov, v letu 2008 pa že 60 odstotkov gospodinjstev (Löf 2008: 2). Ravno tako je bil v Italiji v letu 2008 nekoliko nižji delež posameznikov, ki pogosto uporabljajo internet (35 odstotkov), v primerjavi z deležem posameznikov, ki pogosto uporabljajo internet v EU 25 (45 odstotkov) oziroma EU 27 (43 odstotkov).²² Raba interneta je med prebivalci FJK resda nekaj večja v primerjavi z osrednjim in zlasti južnim delom Italije, še vedno pa je manjša v primerjavi z rabo interneta v državah EU 27 (Annuario Statistico Italiano 2008: 228). Po podatkih Eurostata za leto 2008 v Italiji

20 Italija jo je ratificirala z zakonom št. 302 28. 8. 1997, v veljavo je stopila 3. 3. 1998.

21 <http://www.kozina.com/premik/>, 5. 9. 2009.

22 Naveden je delež posameznikov, ki redno uporabljajo Internet, starost populacije je med 16 in 74 let. Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=ti n00092, 3. 9. 2009>).

50 odstotkov ljudi, starih med 16 in 74 let, še nikoli ni uporabljalo interneta. Za EU 15 je delež ljudi, ki še nikoli niso uporabljali interneta, 29-odstoten, za države EU 25 je ta delež 31-odstoten, za države EU 27 pa 33-odstoten.²³

Tudi podatki o namenu rabe interneta med prebivalci Italije se nekoliko razlikujejo od podatkov o namenu rabe interneta v državah EU 27 ali na primer v Sloveniji. V Italiji naj bi v precej manjši meri internet uporabljali za spletno nakupovanje, internetno bančništvo, stike z javnimi organi, iskanje informacij o zdravstvu ali pa branje *on-line* časopisov. V podobnem obsegu, kot kaže povprečje EU 27, pa prebivalci Italije uporabljajo internet za kreiranje oziroma vzdrževanje osebnih blogov, prebiranje blogov drugih in za video pogovore preko interneta (Löf 2008: 3). V Italiji internet v največji meri uporabljajo mladi med 15 in 24 letom, v povprečju internet uporablja kar 75 odstotkov prebivalcev v tej starostni skupini. Vidna je še razlika med spoloma, internet uporablja več moških (45,8 odstotka) kot žensk (35 odstotkov) (Annuario Statistico Italiano 2008).

Raziskav, ki bi se osredotočile na rabo interneta med slovensko skupnostjo v Italiji, je malo. Slovenski raziskovalni inštitut je leta 2001 izvedel raziskavo o rabi informacijskih in komunikacijskih medijev med pripadniki slovenske skupnosti v Italiji, v katero so bili vključeni dijaki slovenskih državnih srednjih šol v Goriški in Tržaški pokrajini.²⁴ Med anketiranimi dijaki jih je imelo 86 odstotkov doma vsaj en računalnik in so ga tudi uporabljali. Izsledki raziskave so pokazali, da so ga v povprečju fantje uporabljali več ur dnevno kot dekleta, Goričani pa več kot Tržačani. 54,9 odstotka anketiranih dijakov je doma dostopalo do interneta in ga tudi uporabljalo. Mladi so v povezavi z vsebinami, ki so jih iskali na svetovnem spletu, v največjem deležu omenili glasbo (43,3 odstotka), šport (30,7 odstotka), informacije in podatke, ki jih potrebujejo za šolsko delo (24,4 odstotka), obiskovanje 'klepetalnic' (*chat-rooms*) in pošiljanje SMS (12,6 odstotka), 10,1 odstotka dijakov je na spletnih straneh iskalo novice, v manjših deležih pa so navajali še druge predvsem razvedrilu namenjene vsebine (Bogatec in Susič 2002: 108–110). Zastavljeno jim je bilo tudi vprašanje, katere vsebine bi si na svetovnem spletu želeli v slovenskem jeziku. 41,6 odstotka vseh dijakov je menilo, da jih zanimajo informacije v slovenskem jeziku o domačem športu, 32,2 odstotka dijakov je pokazalo zanimanje za informacije o prireditvah in 39,3 odstotka za informacije o dnevnih dogodkih (Bogatec in Susič 2002: 110–111). Zanimivi so bili tudi odgovori dijakov o jeziku komuniciranja na internetu: 13,4 odstotka dijakov je odgovorilo,

23 Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcod=e=tin00093>, 8. 10. 2009).

24 Anketne vprašalnike je izpolnilo 397 dijakov višje srednje šole v Trstu in Gorici. Več o vzorcu je zapisano v publikaciji *Radio, TV in novi mediji med Slovenci v Italiji* (Bogatec in Susič 2002: 101–102).

da komunicirajo izključno ali predvsem v slovenščini, 3 odstotki dijakov komunicirajo v slovenskem in drugem tujem jeziku, 21,4 odstotka dijakov je navedlo, da komunicirajo v enaki meri v slovenščini in italijanščini, 20,9 odstotka dijakov pa na internetu komunicira izključno ali predvsem v italijanskem jeziku (Bogatec in Susič 2002: 111).

V novejši raziskavi iz leta 2007, izvedeni med pripadniki slovenske skupnosti v Italiji s pomočjo telefonske ankete,²⁵ so se raziskovalci Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem posredno dotaknili tudi rabe interneta. Anketirance so spraševali, od kod prejema informacije o dogajanjih v Sloveniji. Poleg odgovorov, ki se nanašajo na druge medije, je 14,9 odstotka anketirancev odgovorilo, da te informacije redno spremljajo na internetu, 35,8 odstotka anketirancev te informacije spremlja na internetu občasno, iz česar lahko sklepamo, da vsaj 50,7 odstotka anketirancev uporablja internet. Pri tem vprašanju se je pokazalo, da anketiranci iz Videmske pokrajine v primerjavi z anketiranci iz Tržaške in Goriške pokrajine v manjšem deležu uporabljajo internet (Bogatec in Bufon 2008: 30–31).

Razvidno je, da prebivalci FJK, zlasti mladi, v precejšnjem deležu uporabljajo internet, vprašanje pa je, kolikšna je ponudba spletnih strani, ki so namenjene slovenski skupnosti oziroma so v slovenskem jeziku.

UPORABLJENA METODOLOŠKA IZHODIŠČA PRI UGOTAVLJANJU POJAVNOSTI SLOVENSKE SKUPNOSTI NA SVETOVNEM SPLETU

Pri ugotavljanju pojavnosti slovenske skupnosti na svetovnem spletu sem se soočila z dvema omejitvama. Prva omejitev je povezana z značilnostmi interneta, kot so: dinamičnost, mrežnost, interaktivnost in veliko število obstoječih spletnih strani, kar otežuje pregled nad vsebino, ki se pojavlja na svetovnem spletu. Druga omejitev pa je problematičnost nedvoumne opredelitve kriterijev, na podlagi katerih se posamezna spletna stran uvrsti v sklop strani, ki jih obravnavam kot "pojavnost slovenske skupnosti" na svetovnem spletu. Zaradi omenjenih omejitev se zavedam, da je v okviru pričujoče študije nemogoče zajeti vse obstoječe spletne strani, ki odražajo slovensko skupnost v FJK na svetovnem spletu oziroma izdelati pregled celotne pojavnosti slovenske skupnosti na internetu. Lahko pa pregledam omejeno število (vzorec) spletnih strani in preverim, na kakšen način se slovenska skupnost predstavlja na svetovnem spletu. Pri pregledovanju spletnih strani me je

25 Anketa je vključevala 400 anketirancev: 150 v Tržaški, 100 v Goriški in 150 v Videmski pokrajini (Bogatec in Bufon 2008: 5).

predvsem zanimalo, kdo so nosilci posameznih strani, so to institucije, društva ali posamezniki? V katerem jeziku so spletne strani postavljene? V kakšne namene se uporabljajo obravnavane spletne strani? In ali lahko govorimo o prisotnosti ali odsotnosti slovenske manjšine oziroma jezika na spletnih straneh dežele, pokrajin, občin, krajev, itd.

Pojavnost slovenske skupnosti na spletnih straneh sem poskušala zajeti s tremi različnimi pristopi. Najprej sem pregledala, kako so na svetovnem spletu predstavljene osrednje institucije (društva, zveze, ustanove, itd.) slovenske skupnosti v FJK. Ker ta pregled ne zajame pomembnega neformalnega ali samoiniciativnega pojavljanja pripadnikov slovenske skupnosti na svetovnem spletu, sem pregledala še strani, ki sem jih našla z ključnim iskanjem s pomočjo 'iskalnika' (*search engine*) Google. Tudi vzorčenje s pomočjo iskalnika ima specifične omejitve. Noben iskalnik ne pokriva svetovnega spleta v celoti, za njim namreč stoji program, ki zbira podatke o obstoječih spletnih straneh v podatkovno bazo. Nekateri iskalniki so splošni, drugi so specializirani za posamezna področja, zato vsak iskalnik za enako povpraševanje prikaže različne zadetke (povezave in spletne strani). Veliko je odvisno od tega, kako so obstoječe spletne strani narejene, ali so optimizirane za iskalnike ali ne, oziroma ali jih iskalniki najdejo ali ne, so spletne strani postavljene na lokalnih serverjih ali kje drugje, itd. Iskanje spletnih strani s pomočjo Google sem izvedla tako, da sem v nastavitvah za napredno iskanje nabor zadetkov omejila glede na jezik (slovenščina) in glede na regijo (Italija). Ko sem dobila seznam zadetkov, sem pregledovanje omejila in pregledala zgolj določeno število zadetkov. Z drugim pristopom sem želela pregledati nad pojavnostjo slovenske skupnosti na spletnih predstavitev lokalne (občinske, pokrajinske in deželne) uprave. S tretjim pristopom pa sem na socialnem omrežju Facebook²⁶ poskušala najti aktivne skupine posameznikov, ki se opredeljujejo kot Slovenci v Italiji in bi jih lahko opredelili kot virtualne skupnosti. Pri vseh obravnavanih spletnih straneh sem pregledovala njihovo informacijsko in komunikacijsko razsežnost ter razsežnost t. i. medsebojnega povezovanja. Pri vrednotenju informativne razsežnosti posamezne spletne strani sem bila pozorna na naslednje elemente:

1. *Kdo so nosilci spletne strani in kakšen je namen spletne strani?* Svetovni splet vključuje zelo različne spletne strani, od osebnih predstavitvenih strani, na katerih lastniki večinoma navajajo osebne podatke, poslovnih spletnih strani (spletne strani raznih podjetij, agencij, obrtnikov, itd), ki

²⁶ Socialno omrežje Facebook sem izbrala zaradi njegove velike razširjenosti med uporabniki interneta. Facebook je postal aktiven leta 2004 in je do leta 2009 pridobil več kot 300 milijonov aktivnih uporabnikov, med njimi jih je več kot 70 odstotkov zunaj ZDA. Najhitreje rastoča starostna skupina uporabnikov Facebooka je populacija, starejša od 35 let (<http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>, 5. 9. 2009).

so namenjene oglaševanju, trženju in zadovoljujejo komercialne potrebe, spletnih strani državnih institucij (na nacionalni in lokalni ravni), političnih strank, pa do spletnih strani civilne družbe. Vse spletne predstavitve imajo podoben namen, predstaviti se drugim kot oseba, skupina, organizacija ali institucija.

2. *Vsebinsko spletne strani.* Spletne strani so lahko statične z omejenimi možnostmi interakcije, to so t. i. strani 'spletne prisotnosti' (*presence sites*), lahko pa strani ponujajo najrazličnejše informacije, predstavljene z besedilom ali audio oziroma vizualnim materialom, to so t. i. 'vsebinske spletne strani' (*content site*).²⁷ Na podlagi pregledanih spletnih strani sem poskušala ugotoviti, zakaj in na kakšen način slovenska skupnost uporablja spletne strani. Ali uporablja spletne strani za sredstvo medsebojne komunikacije ali za predstavitev svojega zgodovinskega obstoja, dosežkov na področju umetnosti, znanosti, športa, morda za učenje slovenskega jezika, informiranje pripadnikov skupnosti o težavah, s katerimi se soočajo, in posledično z načrtovanimi akcijami, ki bi prispevale k izboljšanju položaja, ali morda za kaj drugega (Browne 2005: 44).
3. *Jezik spletne strani.* Spletna stran je lahko postavljena v enem, dveh ali več jezikih. Običajno zaradi višjih stroškov vzdrževanja vsebine na spletnih straneh niso v celoti prevedene v različne jezike.
4. *Aktualnost in ažurnost spletnih strani.* Preverjali smo, ali je spletna stran statična ali se njene vsebine redno ažurirajo.

Ovrednotenje komunikacijske razsežnosti spletnih strani vključuje:

1. *Možnost kontakta* urednika oziroma vzdrževalca strani, kateremu posameznik lahko sporoči informacijo, podatek, itd. ali pa kontakt predstavljene ustanove.
2. *Obstoj bloga – spletnega dnevnika.* Blogi predstavljajo pomembno obliko komuniciranja. Pri večjem delu blogov je uporabnikom, bralcem omogočeno komentiranje zapisanega. Tako se lahko ob zapisih (blogih) na neko temo odvija razprava med avtorjem dnevnika in uporabniki.

²⁷ Več o tem v publikaciji: Patrick De Pelsmacker, Maggie Geuens in Joeri van den Bergh (2001) *Marketing communications*; Harlow [etc.], Financial Times/Prentice Hall.

3. *Forum*. Forum je prostor, ki omogoča izmenjavo mnenj in pogledov med enakovrednimi uporabniki in ima lahko močno povezovalno vlogo pri oblikovanju skupnosti.

Razsežnost *medsebojnega povezovanja* sem vrednotila glede na to, koliko 'povezav' (*linkov*) ima posamezna spletna stran na druge spletne strani. Ob upoštevanju naštetih treh razsežnosti in njihovih elementov sem pregledala obravnavane spletne strani v časovnem obdobju med junijem in septembrom 2009.

PODOBA SLOVENSKE SKUPNOSTI V FURLANIJI JULIJSKI KRAJINI PO PREGLEDU SVETOVNEGA SPLETA

Z različnimi pristopi mi je uspelo zaobjeti del pojavnosti slovenske skupnosti na svetovnem spletu. Najprej sem pregledovala spletne strani osrednjih organizacij, društev in institucij, ki so t. i. nosilci slovenske skupnosti v FJK. Ker je slovenska skupnost v Italiji organizirana pretežno v okviru dveh osrednjih organizacij: Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ)²⁸ in Sveta slovenskih organizacij (SSO),²⁹ sem spletni strani obeh organizacij vzela za izhodišči preučevanja. Nadaljevala sem s pregledovanjem spletnih strani društev oziroma organizacij, ki so včlanjene v obe osrednji zvezi ter s pregledovanjem spletnih strani drugih za slovensko skupnost pomembnih organizacij, ustanov, društev, itd.

Iz predstavitve na spletnih straneh Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) je razvidno, da gre za samostojno in nadstrankarsko organizacijo, katere cilj je tako "zaščita pravic in interesov slovenske narodne skupnosti in njenih pripadnikov na vseh področjih družbenega udejstvovanja kot tudi spodbujanje vrednot in načel sožitja in vzajemnega spoznavanja ljudi na meji" (<http://www.skgz.org/slo/home>). V skladu s to opredelitvijo SKGZ na svoji spletni strani s tiskovnimi sporočili obvešča javnost o svojem delovanju. Predstavljena sta še statut včlanjene organizacije ter izbor dokumentov (italijanskih, slovenskih in mednarodnih), ki opredeljujejo položaj Slovencev v Italiji. Stran se posodablja glede na aktualno dogajanje. Spletna stran je napisana v slovenskem in italijanskem jeziku, vendar strani v obeh jezikih niso identične oziroma niso narejene v enakem obsegu. Več vsebin je ponujenih v slovenskem jeziku. Ponujene so povezave z vsemi člani SKGZ, povezave z italijanskim družbenim prostorom oziroma italijanskimi institucijami (Avtonomna dežela FJK, Italijanska tiskovna agencija ANSA, Parlament Republike Italije, Vlada Republike Italije), povezave s slovenskim družbenim

28 <http://www.skgz.org/slo/home>, 10. 6. 2009.

29 <http://www.ssorg.eu/index.html>, 10. 6. 2009.

prostorom (Državni zbor Republike Slovenije, Slovenska tiskovna agencija in Vlada Republike Slovenije) ter povezave z evropskimi institucijami (Evropska komisija, Evropski parlament, Evropski urad za manj razširjene jezike, Jezikovne manjšine v Evropi). Ni pa povezave na drugo osrednjo organizacijo slovenske manjšine – Svet slovenskih organizacij. Stran je večinoma usmerjena v informiranje javnosti in veliko manj v komuniciranje z javnostjo oziroma uporabniki.

V nadaljevanju sem pregledala spletne strani včlanjenih organizacij in društev v SKGZ, ki jih je osemnajst. Med včlanjenimi organizacijami Kulturno društvo Ivan Trinko, Slovenci po svetu – Unija slovenskih izseljencev FJK in Zavod za slovensko izobraževanje nimajo svojih spletnih strani oziroma med pregledovanjem strani niso delovale. Preostalih šestnajst članic (Društvo slovensko gledališče – Slovensko stalno gledališče (SSG),³⁰ Glasbena Matica,³¹ Kulturni dom Gorica,³² Kulturno društvo za umetnost KONS,³³ Zveza slovenskih kulturnih društev,³⁴

30 Na spletnih straneh SSG najdemo informacije o delovanju gledališča, ponujajo pa tudi komercialne usluge (prodaja vstopnic) za svoje obiskovalce. Stran je postavljena v dveh jezikih, v slovenskem in italijanskem, s čimer nagovarjajo celotno prebivalstvo tega območja. Na straneh sta predstavljeni zgodovina in vloga slovenskega gledališča v Trstu. Spletna stran nima posebej navedene nadaljnje povezave, objavlja pa seznam devetih sezonskih sponzorjev, ki so tako slovenska kot italijanska podjetja (<http://www.teaterssg.it/>, 10. 6. 2009).

31 Strani zasebne glasbene šole, katere namen je širjenje glasbene vzgoje in kulture med Slovenci v FJK, delujejo samo v slovenskem jeziku, čeprav so v zasnovi predvidene tudi strani v italijanščini. Na strani najdemo predstavitev štirih glasbenih šol (v Trstu, Gorici, Špetru in Kanalski dolini s podružnicami) in zgodovino obstoja Glasbene matice. Posamezne glasbene šole nimajo redno ažuriranih podstrani, nekatera obvestila so stara že več let. Ponujene so tri nadaljnje povezave: italijanski konservatorij, Zveza primorskih glasbenih šol, katere člana sta tudi Glasbena Matica in Slovenski glasbeno-informacijski center (<http://www.glasbenamatica.com/>, 10. 6. 2009).

32 Kulturni dom Gorica ima spletno stran v slovenskem in italijanskem jeziku. Preko nje javnost obveščajo o prireditvah in dogodkih. Stran ponuja dve nadaljnji povezavi, in sicer na stran Kulturne zadruge Maja, ki je še v pripravi, in Športnega združenja Dom (<http://www.kulturnidom.it/index.slo.php>, 10. 6. 2009).

33 KONS deluje na področju vizualne umetnosti in na njihovih straneh so predstavljeni dogodki ter projekti, ki jih organizira društvo. Člani društva so ustvarjalci in ljubitelji vizualnih umetnosti, ki jim je omogočeno, da na spletnih straneh predstavijo svoje delo. Omogočen jim je tudi dostop do internih strani. Strani so postavljene v slovenščini in italijanščini. Stran ponuja tri povezave: Arteden – mednarodna likovna delavnica, Artservis – servis za sodobno umetnost in Narodna in študijska knjižnica Trst (<http://www.kons.it/>, 10. 6. 2009).

34 Zveza slovenskih kulturnih društev povezuje velik del organizirane ljubiteljske kulturne dejavnosti Slovencev v Italiji. V zvezo je včlanjenih 86 društev in skupin, ki delujejo v Tržaški, Goriški in Videmski pokrajini. Po vsebinski zasnovi in oblikovni izvedbi strani med njimi izstopata Kinoatelj (<http://www.nostrocine.co.uk/kinoatelj/site/html/php/index.php?id=1>) in Fotoklub skupina 75 (http://www.skupina75.it/?page_id=72). Na straneh je objavljen seznam včlanjenih društev s temeljnimi podatki vsakega društva in linkom na njihovo spletno stran. Predstavljeni so vodstvo in organizacija zveze, nagrade in priznanja, ki jih je zveza podelila, na straneh so dostopni nekateri obrasci, ki jih društva potrebujejo v odnosu do zveze (izjava pripadnosti za leto 2008, poročilo rednega delovanja in prošnja za sofinanciranje) in glasilo zveze *Stiki*, ki je v slovenskem jeziku. Stran je zasnovana v treh jezikih, vendar vsebina italijanskih in angleških strani ni enaka vsebini slovenskih strani. Izbirni meni strani je organiziran glede na različne dejavnosti, kot so zborovsko petje, instrumentalna glasba, folklor, gledališče, likovna dejavnost, foto-video, tečaji in kategorija razno. V vsaki od naštetih kategorij Zveza objavlja aktualne prireditve, pozive za natečaje, podeljene nagrade, itd. (<http://www.zskd.eu/>, 10. 9. 2009).

Kmečka zveza,³⁵ Slovensko deželno gospodarsko združenje³⁶ (SDGZ), Narodna in študijska knjižnica,³⁷ Slovenski raziskovalni inštitut – SLORI,³⁸ *Novi Matajur*,³⁹ *Primorski dnevnik*,⁴⁰ Slovenski dijaški dom Simon Gregorčič,⁴¹ Združenje sloven-

35 Kmečka zveza je organizacija kmetov na Tržaškem, Goriškem in Videmskem, ki nudi svojim članom razne oblike pomoči ter usklajuje dejavnosti različnih kmetijskih združenj. S spletnimi stranmi želijo pokazati sodoben način "promocije delovanja ter istočasno nuditi kmetijam prodorno obliko prikazovanja njihove prisotnosti in ponudbe". Strani naj bi bile postavljene v slovenskem in italijanskem jeziku, vendar v tem niso dosledni. Na marsikateri podstrani je del strani v slovenskem in del strani v italijanskem jeziku. Predstavljeni so posamezne kmetije, njihova dejavnost in izdelki. Poleg tega lahko obiskovalci na tem naslovu najdejo številne nasvete za kmečka opravila. Vendar pa vsebine niso posodobljene, obvestila in informacije, objavljene na vstopni strani, so stare več kot leto dni. Ponujene povezave na spletni strani so usmerjene bolj na italijanske institucije in pokrajine kot na slovenske. Na strani so navedene telefonske številke in naslov Kmečke zveze, ni pa možnosti elektronskega kontakta (<http://www.kmeckazveza.com/>, 10. 6. 2009).

36 SDGZ povezuje številne slovenske gospodarstvenike in podjetnike v Tržaški, Goriški in Videmski pokrajini. Preko strani obveščajo zainteresirano javnost o različnih dogodkih, izobraževanjih, itd., predstavljene so sekcije delovanja in sedeži združenja, v elektronski obliki je dostopna okrožnica združenja, ki je dejansko nekaj strani dolg bilten v slovenščini, enakovredna verzija pa obstaja tudi v italijanščini. Omogočene so povezave na spletne strani najpomembnejših državnih (lokalnih) in gospodarskih institucij v FJK in Republiki Sloveniji. Stran deluje v slovenskem in italijanskem jeziku (<http://www.sdgz.it/index/home>, 10. 6. 2009).

37 Na spletni strani knjižnice je mogoče najti temeljne podatke o treh lokacijah, na katerih deluje, nekaj o zgodovini in razvoju knjižnice, omogočen pa je tudi *on-line* katalog, v katerem je zavedena četrtna knjižnega fonda. Na straneh so zbrani kontaktni podatki o drugih knjižnicah s slovenskim gradivom v Italiji. Stran je dokaj statična, zadnja sprememba na podstrani "prireditve in obvestila" se nanaša na leto 2004. Med povezavami na druge spletne strani sta navedena dva iskalnika po slovenskih spletnih straneh, štiri povezave, ki preusmerijo na elektronske kataloge italijanskih knjižnic, časopis *Primorski dnevnik*, tri povezave se nanašajo na Slovence zunaj Slovenije, povezava na inštitut Istituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel FVG in povezava na projekt Illiricus – METAOPAC, ki je dejansko skupni katalog treh institucij SBA Univerze iz Trsta, NŠK – Narodne in študijske knjižnice iz Trsta in Osrednje knjižnice Srečka Vilharja iz Kopra (<http://www.nsk-trst.sik.si/index.html>, 10. 6. 2009).

38 SLORI je slovenska ustanova v Italiji, ki se posveča raziskovanju slovenske manjšine v Tržaški, Goriški in Videmski pokrajini. Strani inštituta so dostopne v treh jezikih: slovenskem, italijanskem in angleškem, vendar v angleščino niso prevedena vsa besedila. Na njih so predstavljeni sodelavci inštituta, njihova raziskovalna dejavnost, projekti in publikacije. Na straneh obstaja forum, ki pa ni aktiven. Strani SLORI-ja ponujajo več povezav: z ustanovami slovenske manjšine v Italiji, javno upravo v FJK, inštituti in ustanovami v FJK, ki se ukvarjajo z raziskovanjem na družboslovnem področju, inštituti in ustanovami v Sloveniji, ki se ukvarjajo z raziskovanjem na družboslovnem področju, in inštituti in ustanovami v Evropi, ki se ukvarjajo z etničnimi in jezikovnimi manjšinami. Novice na straneh so redno ažurirane (<http://www.slori.org/index.php?&lang=slo>, 11. 6. 2009).

39 *Novi Matajur*, tednik Slovencev Videmske pokrajine, ima spletne strani, ki so tako kot časopis dvojezične. Posamezne aktualne novice so napisane v italijanščini, slovenščini ali slovenskih narečjih (od nadiškega do rezijanskega). Poleg objavljenih aktualnih novic, koledarja dogodkov, si lahko ogledamo prvo stran časopisa v pdf. formatu in v arhivu časopisa poiščemo zeleni članek. Na teh spletnih straneh je predstavljen mladinska revija *Galeb*. Strani omogočajo *on-line* naročanje (<http://www.novimatajur.it/main.php>, 11. 6. 2009).

40 Nove spletne strani *Primorskega dnevnika* so le v slovenskem jeziku. Trenutno je ob registraciji omogočen brezplačen ogled celotnega časopisa, kar pa bo kmalu postala plačljiva storitev. Dnevno so na straneh objavljene aktualne novice in mnenja, obstaja pa tudi arhiv najbolj branih člankov v tekočem tednu in mesecu (<http://www.primorski.it/>, 11. 6. 2009).

41 Slovenski dijaški dom Simon Gregorčič ima informativno spletno stran, ki je sicer narejena v slovenščini in italijanščini, vendar ni redno ažurirana z aktualnimi novicami. Stran ponuja zgolj opis dijaškega doma, njegovo zgodovino in dejavnosti, ki potekajo v okviru doma (<http://www.dijaskidom.it/>, 11. 6. 2009).

ski dijaški dom Srečko Kosovel,⁴² Združenje slovenskih športnih društev v Italiji,⁴³ Taborniška organizacija Rod Modrega Vala)⁴⁴ ima svojo spletno stran. Pregled omenjenih spletnih strani pokaže, da sta pri večini informativna razsežnost in možnost medsebojnega povezovanja močnejši kot komunikacijska razsežnost strani. Spletne predstavitve posameznih društev, ustanov, podjetij so pretežno informativne narave, nekatere med njimi, na primer Slovensko stalno gledališče, *Novi Matajur*, *Primorski dnevnik*, omogočajo še dodatne storitve (prodaja vstopnic, naročnine, itd.), ki pa so komercialne narave. Vse strani so v osnovi narejene v slovenščini, nekatere med njimi obstajajo v enakem obsegu tudi v italijanščini, nekatere imajo zgolj del vsebin tudi v italijanščini, nekatere pa omogočajo še vsebine v angleškem jeziku.

Druga preučevana t. i. komunikacijska razsežnost omenjenih spletnih strani se ni pokazala kot zelo močna. Poleg možnosti kontakta strani le izjemoma vključujejo še forum ali blog. Kulturno društvo za umetnost (KONS) omogoča članom interno komunikacijo, medtem ko forum, ki je pri obeh trenutno neaktiven, omogočata zgolj Taborniška organizacija Rod Modrega vala in Slovenski raziskovalni inštitut.

Pregledane strani omogočajo dokaj dobro medsebojno povezovanje s pomočjo nadaljnjih povezav (linkov), ki nas pripeljejo do drugih sorodnih ali zanimivih spletnih mest. Zlasti Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, Slovensko deželno gospodarsko združenje, Zveza slovenskih kulturnih društev in Slovenski raziskovalni inštitut omogočajo veliko število povezav na druge spletne strani. Opaziti je, da so nadaljnje povezave, ki jih ponuja večina spletnih strani, uravnoteženo usmerjene delno v italijanski, delno v slovenski družbeni prostor, v manjšem

42 Združenje slovenski dijaški dom Srečko Kosovel naj bi imelo strani v treh jezikih, v slovenščini, italijanščini in angleščini, vendar so dejansko ažurirane samo strani v slovenščini. Na spletnih straneh so predstavljeni njihovo delo in projekti (<http://www.sddsk.org/>, 11. 6. 2009).

43 Namen spletne stran je lažje koordiniranje posameznih društev, ki so člani združenja. Zasnovana je v slovenskem jeziku, ob tem, da omogoča nekatere dokumente, vloge oziroma obrazce, ki so nujni za delovanje in upravljanje društev tudi v italijanskem jeziku. Stran se le občasno posodablja, nekatera obvestila (npr. okrožnice društvom) društvom so bila nazadnje objavljena leta 2006. Samo združenje je bilo ustanovljeno z namenom, da se širi športna in rekreacijska dejavnost med pripadniki slovenske manjšine v Italiji. Združuje 59 športnih in rekreacijskih društev, ki delujejo v vseh treh pokrajinah in v 21 športnih in rekreacijskih panogah. Stran omogoča celo vrsto povezav: z italijanskim olimpijskim komitejem, italijansko športno federacijo, s športnimi institucijami v Sloveniji, z državnimi institucijami na ravni Evrope, Italije in Slovenije, povezave na spletne strani z novicami, s svetovnimi in slovenskimi brskalniki (<http://www.zssdi.it/>, 11. 6. 2009).

44 Taborniška organizacija Rod Modrega Vala ima spletno stran samo v slovenščini, na njej so objavljeni novice, koledar dogodkov, slike s srečanj, omogočene so *on-line* prijavnice za tabore, izlete, itd. Stran omogoča klepetalnico, knjigo gostov in ankete, vendar so bile aktivnosti na vseh treh opcijah omejene zgolj na leto 2008. Pogovori v klepetalnici so potekali v slovenščini, toda le med nekaj aktivnimi člani. Na straneh sta ponujeni dve povezavi: s Svetovno skavtsko organizacijo in s Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo (<http://www.tabornikirmv.it/site/>, 11. 6. 2009).

delu tudi na druge spletne strani v okviru EU ali kje drugje. Bolj izjemoma spletne strani (npr. Kmečka zveza) ponujajo večje število nadaljnjih povezav, ki so omejene le na italijanski družbeni prostor.

Druga osrednja organizacija slovenske manjšine v Italiji in izhodiščna organizacija za pregled spletnih strani je Svet slovenskih organizacij (SSO).⁴⁵ Strani SSO so narejene zgolj v slovenskem jeziku. Na njegovih straneh najdemo podrobno predstavitev organizacije in njenih organov, navedeni so kontaktni naslovi, statut zveze in seznam članic. Stran omogoča le tri nadaljnje povezave, in sicer na tri medije: *Novi glas*, *Mladiko* in *Primorski dnevnik*. Za vse včlanjene organizacije v SSO, ki jih je 44, sem pogledala, ali imajo spletne strani. Pokazalo se je, da med njimi kar 27 članic nima spletnih strani.⁴⁶ Osem organizacij oziroma društev (Društvo slovensko gledališče – Slovensko stalno gledališče, Glasbena Matica, Kmečka zveza, Slovensko deželno gospodarsko združenje, Narodna in študijska knjižnica, Slovenski raziskovalni inštitut, Slovenci po svetu, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji) je včlanjenih v obe osrednji organizaciji, SKGZ in SSO, zato smo njihove spletne predstavitve že pregledali. Osem spletnih strani (Kulturni center/Centro culturale Lojze Bratuž,⁴⁷ Sklad Libero in Zora Polojaz,⁴⁸ Zveza slovenske

45 <http://www.ssorg.eu/>, 11. 6. 2009.

46 Člani SSO, ki nimajo svojih spletnih strani, so: Društvo Circolo ARS, Krožek/Associazione Anton Gregorčič, KTD Katoliško tiskovno društvo – Societ tipografica cattolica, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel (naslov www.emilkomel.org ne deluje), karitativna organizacija Vincencijeva konferenca GO, Vincencijeva konferenca TS, ZCPZ Gorica – Združenje cerkvenih pevskih zborov, Mladinski dom, Skupnost družin/Comunit famiglie Sončnica, Fundacija Gorica Fondazione, Dom Jakob Ukmar, Društvo/Associazione Skupnost, Knjižnica Dušana Černeta, Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, revija *Mladika*, Muzej Sv. Jožefa v Ricmanjih, Radijski Oder/teatro sulla radio, Slovensko karitativno društvo Bazovica, Slovenska glasbena šola/istituto musicale sloveno caresana (Mačkolje), Slovenska prosveta Centro culturale sloveno, Zadruga/Cooperativa Slovenski dom, Zveza cerkvenih pevskih zborov, Združenje don Evgen Blankin/Associazione don Eugenio Blanchini, Zavod za slovensko izobraževanje, Slovensko gospodarsko združenje (SGZ). – Športno združenje Olympia in Športno združenje Soča nimata svoje spletne strani, sta pa njuno delovanje in zgodovina predstavljena na portalu Slovenski šport v Italiji (<http://www.slosport.org/zssdi/frzssdi.htm>, 12. 6. 2009). Podobno tudi Slovensko zamejsko numizmatično društvo J. V. Valvasorja (<http://ndsnumizmatika.mojforum.si/ndsnumizmatika-forum-107.html>, 12. 6. 2009) nima svoje spletne strani, vendar deluje preko Forumu Numizmatičnega društva Slovenije, kjer si člani in vsi zainteresirani izmenjujejo informacije. Na tem forumu, ki ni zelo aktiven, dopisovanje in sporočanje poteka v slovenščini.

47 Spletne strani so v slovenščini in italijanščini. Na straneh je objavljen koledar dogodkov, ki se odvijajo v kulturnem centru, omogočeno je iskanje dogodkov po posameznih kategorijah: glasba, gledališče, umetnost, druge prireditve in tekmovanja, po datumu in ključnih besedah. Predstavljene so publikacije o centru. V kulturnem centru imajo sedež še druge organizacije: Svet slovenskih organizacij, Slovenski center za glasbeno vzgojo, ZSKP – Zveza slovenske katoliške prosvete, Združenje cerkvenih pevskih zborov, Slovenska skavtska organizacija, Pevska skupina Musicum in Športno Združenje Olympia (www.kclbratuž.org/, 12. 6. 2009).

48 <http://www.fondazione-polojaz.org/si/kdo-smo/>, 12. 6. 2009.

katoliške prosvete,⁴⁹ Marijanišče/Centro pastorale,⁵⁰ Sklad Mitja Čuk,⁵¹ Zadruga MOST,⁵² GMD Goriška Mohorjeva družba, Zadruga Goriška Mohorjeva - *Novi glas*⁵³) pa je novih. Pregled teh strani po treh razsežnostih pokaže podobno sliko, kot jo je pokazal pregled spletnih strani članic SKGZ. Tudi te spletne strani imajo močnejšo informativno razsežnost ter razsežnost medsebojnega povezovanja kot pa komunikacijsko razsežnost.

Preko dveh osrednjih organizacij slovenske skupnosti, SKGZ in SSO ter njihovih članic sem pregledala kar zajetno število - več kot 30 - spletnih strani, ki odražajo delovanje slovenske skupnosti v Italiji in predstavljajo različna področja vsakdanjega življenja, od kulture, medijev, izobraževanja, športa do gospodarstva. Preko že pregledanih spletnih strani sem našla še celo vrsto novih povezav s Slovenci v Italiji. Predstavitvene spletne strani v slovenščini ima kar nekaj podjetij iz različnih dejavnosti, od storitvenih⁵⁴ do proizvodnih. Veliko je tudi spletnih strani športnih

49 Zveza slovenske katoliške prosvete (ZSKP; <http://www.zskp.org/>, 12. 6. 2009) združuje dvanajst kulturnih društev, ki delujejo v Goriški pokrajini v občinah Števerjan, Gorica, Sovodnje ob Soči, Doberdob in Ronke. Na spletni strani je mogoče razbrati, da so trenutno v Zvezo včlanjeni: Slovensko katoliško prosvetno društvo Francišek Borgia Sedej iz Števerjana, Kulturno društvo Sabotin iz Štmavra, Kulturno društvo Podgora iz Podgore, Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice, Moški pevski zbor Mirko Filej iz Gorice, Radio Spazio 103 za slovenske programe, Slovensko katoliško prosvetno društvo Mirko Filej iz Gorice, Prosvetno društvo Štandrež, Kulturno društvo Rupa-Peč, Slovensko katoliško društvo Hrast iz Doberdoba, SKRD Jadro iz Ronk in Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela. Med naštetimi imajo samo tri društva svojo spletno stran. Spletna stran Zveze slovenske katoliške prosvete je predstavitvena in dokaj statična, narejena samo v slovenskem jeziku, ponuja pa možnost prijave z geslom.

50 Stran je napisana v slovenskem jeziku in predstavlja tri župnije: Opčine, Repentabor in Trebče. Stran je izrazito informativna, na njej so predstavljeni kratka zgodovina župnij, biblični krožek in izobraževalne vsebine. Videti je, da kar nekaj podstrani še nima vsebine. Nadaljnje povezave, ki so navedene na strani, nas usmerijo tako v slovenski kot italijanski kulturni prostor (<http://marijanisce.cerkev.net/index.html>, 12. 6. 2009).

51 <http://www.skladmitjacuk.org/index/>, 12. 6. 2009).

52 Na spletni strani štirinajst dnevnika *Dom* (<http://www.dom.it/>) so predstavljene naloge Zadruga Most (societ cooperativa a. r. l.), to so zlasti založniške dejavnosti in servis pri zbiranju podatkov na raziskovalnem področju. Zadruga Most izdaja kulturno-verski list *Dom* in mesečnik *Slovit*, ki je informacijski bilten Slovencev v Italiji. Strani lista *Dom* so dvojezične. Na straneh najdemo novice, koledar prireditvev, predstavitev knjig, ki so izšle pri založbi Most, in tri strani, namenjene kulturi, zgodovini in komentarjem aktualnih dogodkov. Strani *Slovit* (<http://www.slov.it/>), na katerih je mogoče prebirati *on-line* mesečnik *Slovit*, so dvojezične, vendar glede na obseg, tudi če pogledamo vsebino mesečnika, prevladuje italijanščina.

53 Kot izdajatelj je predstavljena na spletni strani tednika Slovencev v Italiji *Novi glas* in na njej lahko najdemo aktualne novice, novice in prispevke iz zadnje številke, napovednik dogodkov in arhiv preteklih številčk časopisa. Iz spletne strani je omogočenih kar 66 povezav: 22 povezav na društva, 29 povezav na ustanove in 15 povezav na druge medije. *Novi glas* ima tudi t. i. blog, za katerega bi bilo ustrežnejše, da bi se poimenoval forum, saj gre dejansko za vrsto komunikacije z bralci, ko ti komentirajo postavljeno izpostavljeno temo. Na straneh je mogoče najti spletno anketo, s katero preverjajo stališča obiskovalcev o aktualni problematiki. Arhiva prejšnjih anket ni mogoče pogledati, na anketo, ki so jo izvajali ob času pregledovanja strani, je odgovorilo izredno malo obiskovalcev, kar bi lahko pomenilo, da stran nima velikega obiska.

54 Podjetje Servis d. o. o., ki opravlja za podjetja računovodske in druge storitve, ima dosledno oblikovane predstavitvene strani v slovenščini in italijanščini. Poleg predstavitve storitev, ki jih ponujajo, preko strani obveščajo o aktualnih izobraževanjih (<http://www.servis.it/>, 1. 9. 2009).

klubov. Pod pokroviteljstvom ZSŠDI je nastal zelo obiskan portal Slovenski šport v Italiji.⁵⁵ Na svetovnem spletu se predstavljajo kmetije s kmečkim turizmom, hoteli in restavracije. Spletno stran ima KB center⁵⁶ – kulturno in izobraževalno središče trinajstih slovenskih družbenih ustanov, ki je sicer izrazito statična, vsebuje pa kratke predstavitve vseh ustanov v slovenščini in italijanščini ter kontaktne informacije. Svoje strani imajo številna društva (na primer ljubitelji fotografije), pevski zbori, glasbene skupine, politične stranke (Slovenska skupnost),⁵⁷ izobraževalne ustanove,⁵⁸ itd. Posamezne vasi in naselja so si naredile svojo predstavitevno spletno stran, na primer vas Mačkolje⁵⁹ v občini Dolina pri Trstu. Obstajajo tudi že narejeni sezname zanimivih spletnih povezav o Slovencih v Italiji, ki so izhodišče za nadaljnje raziskovanje.⁶⁰

Kljub temu sem želela poiskati še druge oblike pojavljanja slovenske skupnosti na svetovnem spletu, ki bi jih označila kot bolj samoiniciativne ali neformalne. Za ta način pregledovanja svetovnega spleta sem uporabila iskalnik *Google*. V njem sem iskanje omejila glede na regijo (Italija) in jezik (slovenščina). Kot rezultat sem dobila 127.000 zadetkov, ki so ustrezali omenjenima kriterijema. Omejila sem se na pregled prvih 200 zadetkov. Med zadetki je bilo 25 strani, ki jih še nisem pregledala, eno spletno stran⁶¹ sem že obravnavala, sedem spletnih strani pa se je nanašalo na Slovence v Italiji zunaj dežele FJK. Med zame zanimivimi stranmi so bile: Slovensko kulturno središče Planika v Kanalski dolini,⁶² šest osebnih strani (Igor

55 Portal je zasnovan v treh jezikih: slovenskem, italijanskem in angleškem. V italijanščini je obseg vsebin nekoliko manjši, še manjšem obsegu pa so strani v angleščini. Upravljalci spletne strani so objavili novico, da je spletna stran v mesecu marcu zabeležila rekord: glede obiska, ki je bil: 1.939.237 stikov (62.556 dnevno), 26.761 obiskovalcev in 185.180 pregledanih strani (<http://www.slosport.org/slodefault.html>, 1. 9. 2009). Na spletnih straneh portala je mogoče najti povezave na več deset športnih društev, Študijski center Melanie Klein, slovenske medije v Italiji in druge splošne ter za šport specializirane medije v Sloveniji in Italiji. Stran je redno ažurirana, na njej je mogoče najti mesečne podatke o rezultatih različnih tekmovanj, obvestila o športnih dogodkih, itd., predstavitve posameznih društev po športnih panogah, fotoarhiv, intervjuje, itd. Predstavljen je še pomen športnih dejavnosti za ohranjanje slovenske skupnosti v Italiji (<http://www.slosport.org/>, 1. 9. 2008).

56 <http://www.kbcenter.it/index2.php>, 1. 9. 2009.

57 <http://www.slovenskaskupnost.org/Index.aspx>, 1. 9. 2009.

58 Slovenski izobraževalni konzorcij [Slov.I.K.] je združenje podjetij, izobraževalnih ustanov in drugih javnih in zasebnih organizacij, katerega cilj je ustvariti permanentni center dodatnega in dopolnilnega izobraževanja na visokošolski ravni ter spodbujati vseživljenjsko izobraževanje in raziskovalno delo na gospodarskem, upravnem in organizacijskem področju. Strani so narejene v slovenščini in italijanščini, vendar opravljajo zgolj informativno funkcijo (http://www.slovik.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=26, 1. 9. 2009).

59 <http://www.mackolje.org/predstavitev/predstavitev.html>, 17. 7. 2009.

60 Stran Slovenci v Italiji (<http://www.ethnic.isig.it/sloita.htm>) ponuja seznam spletnih strani, na katerih lahko najdete informacije o jeziku in kulturi Slovencev v Italiji, podoben seznam najdemo tudi na straneh Mirana Pečnika (<http://miran.pecnik.com/ts/zamejci/index.htm>, 17. 7. 2009).

61 Slovenci v Italiji – <http://www.slovinci.it/>, 17. 7. 2009.

62 <http://www.planika.it/>, 17. 7. 2009.

Gabrovec,⁶³ Dejan Kozina,⁶⁴ Igor P. Merku,⁶⁵ Daniel Radetti,⁶⁶ Gianluca Pinto,⁶⁷ Alenka Rebula),⁶⁸ šest strani, ki se navezujejo na izobraževanje (Univerzitetni konzorcij Furlanije,⁶⁹ Licej France Prešeren v Trstu,⁷⁰ Poklicna orientacija,⁷¹ Državni izobraževalni zavod s slovenskim učnim jezikom: Poklicni zavod za trgovske in turistične dejavnosti "Ivan Cankar", Industrijski tehnični zavod "Jurij Vega", Trgovski tehnični zavod "Žiga Zois",⁷² Državni trgovski tehnični zavod in oddelek za geometre s slovenskim učnim jezikom, Žiga Zois,⁷³ Šola A. M. Slomšek),⁷⁴ tri strani s področja športa (Slovensko planinsko društvo Trst,⁷⁵ Odbojkarsko društvo BOR,⁷⁶ AŠD Mladina),⁷⁷ s področja medijev – Portal Slovencev v Italiji in v sosednjih državah (SLOMEDIA),⁷⁸ dve podjetji (Podjetje Pupis,⁷⁹ Azienda per i Servizi Sanitari No. 4/Podjetje za zdravstvene storitve št. 4 srednja Furlanija),⁸⁰ dve strani s področja turizma (Kraška hiša,⁸¹ Naravni park Furlanski Dolomiti),⁸² predstavitev znanstvenega projekta "Uporaba znanstvenih dognanj in raziskovalnih metod v sonaravni in intenzivni prireji mleka" v okviru programa Italija/Slovenija 2000–2006,⁸³ spletna stran teritorialnega vladnega urada (Prefektura v Trstu),⁸⁴

- 63 http://www.igorgabrovec.net/?page_id=9, 17. 7. 2009.
- 64 <http://www.kozina.com/samples.htm>, 17. 7. 2009.
- 65 <http://www.merku.org/glasilo/index.php>, 17. 7. 2009.
- 66 <http://digilander.libero.it/almightydaniel/>, 17. 7. 2009.
- 67 <http://www.gianlucapinto.it/sloveno/zivljenjepis.htm>, 17. 7. 2009.
- 68 <http://www.alenkarebula.com/>, 17. 7. 2009.
- 69 <http://www.cuf-ancun.it/ente/storia>, 17. 7. 2009.
- 70 http://www.preseren.it/_sl/_sl_04/home04_sl.htm, 17. 7. 2009.
- 71 <http://orientamento.regione.fvg.it/senzaconfini/sito/senzaconfini.aspx?L=2>, 17. 7. 2009.
- 72 <http://www.potep.org/>, 17. 7. 2009.
- 73 http://www.zigazois.it/index.php?module=pagemaster&PAGE_user_op=view_page&PAGE_id=48, 17. 7. 2009.
- 74 <http://www.slomsek.it/index/hisni>, 17. 7. 2009.
- 75 <http://www.spdt.org/>, 17. 7. 2009.
- 76 <http://www.od-bor.com/slo/index.php>, 17. 7. 2009.
- 77 http://www.mladinasport.org/index.php?option=com_news_portal&Itemid=31, 17. 7. 2009.
- 78 Portal z novicami o Slovencih v Italiji deluje v slovenščini in italijanščini, vendar vsebini v obeh jezikih nista identični. Objavljene so aktualne novice, arhiv novic, galerija slik, oglasi, vsebine za mlade in otroški koticček. Predviden je tudi forum, ki pa do zdaj še ni zaživel (<http://www.slomedia.it/>, 17. 7. 2009).
- 79 <http://www.pupis.it/sl/azienda.html>, 17. 7. 2009.
- 80 <http://www.ass4.sanita.fvg.it/ass4/slo/welcome.asp>, 17. 7. 2009.
- 81 <http://www.kraskahisa.com/slo/index.php>, 17. 7. 2009.
- 82 <http://www.parcodolomitifriulane.it/centri-visite-epunti-informativi//ENG/DEU/SLO>, 17. 7. 2009.
- 83 http://web.uniud.it/biolog/metodi_sl.html, 17. 7. 2009.
- 84 <http://www.prefettura.it/trieste/index.php?f=Spages&s=multisezione.php&nodo=31431>, 17. 7. 2009.

predstavitev spletne strani Gorska skupnost,⁸⁵ ki je rezultat projekta s področja razvoja komunikacijskega in informacijskega sistema ob upoštevanju zakona o varstvu jezikovnih in zgodovinskih manjšin, in predstavitvena stran Pihalnega orkestra Ricmanje.⁸⁶ Tudi pri teh straneh se je informativna razsežnost izkazala kot močnejša od komunikacijske razsežnosti, s tem da kar nekaj strani opravlja zgolj predstavitevno funkcijo in niso redno ažurirane, na primer: Podjetje Pupis, stran Dejana Kozine, Kraška hiša, Odbojgarsko društvo Bor.

Poleg tega, kako se na svetovnem spletu slovenska skupnost pojavlja samoiniciativno, je seveda pomembno tudi, kako je predstavljena na spletnih straneh večinske skupnosti. Pregledala sem uradne spletne strani dežele FJK, pokrajini Trst, Gorica in Videm ter vse njihove občinske spletne strani.

Na podlagi Ustave Republike Italije ter določil državnih in deželnih zakonov imajo Slovenci v Italiji poleg pravice do vzgoje in izobraževanja v slovenskem jeziku, pravice do svojih organizacij in društev, pravice do svojih političnih predstavnikov, do gospodarskih dejavnosti in varstva pred diskriminacijo tudi pravico do rabe slovenskega jezika v odnosih z javno upravo na ozemlju, kjer živi slovenska manjšina ter pravico do vidne dvojezičnosti na ozemlju, kjer je prisotna v večji meri. Izhajajoč iz teh pravic bi lahko pričakovali večjezične spletne strani posameznih občin, pokrajini in tudi dežele FJK.

Začela sem s spletno stranjo Avtonomne dežele FJK,⁸⁷ ki na začetni strani ponuja izvedbo strani kar v štirih jezikih: angleškem, furlanskem, slovenskem in nemškem. Medtem ko angleška verzija spletnih strani predstavlja splošno bolj ali manj turistično predstavitev dežele, so strani v furlanskem, slovenskem in nemškem jeziku namenjene manjšinskim skupnostim. Strani v slovenskem jeziku z naslovom Dežela Furlanija Julijska krajina – odstrani, namenjene slovenski manjšini,⁸⁸ kot je to zapisano na vhodni strani, so popolnoma drugače oblikovane od siceršnjih spletnih strani dežele FJK in ponujajo zgolj izbor informacij. Pri brskanju po straneh se kaj kmalu pokaže, da nas izbirni meni, ki je sicer v slovenskem jeziku, poveže na osnovne deželne strani, ki so postavljene v italijanščini – tako je na primer pri izbirnih kategorijah predsednik, deželni odbor, deželni svet, uradi. Pri izbirnih kategorijah zakoni in uradni vestnik je v slovenščini samo maska iskalnika, medtem ko je treba v iskalnik vnesti ključne besede v italijanščini, saj so zakoni in vestnik v italijanskem jeziku. Enako velja za iskanje med sklepi Deželnega odbora in krajevnimi ustanovami. Izbirna kategorija v

85 http://www.cm-torrenatisonecollio.it/index.php?id=846&no_cache=1&L=1, 17. 7. 2009.

86 <http://www.ricmanje.org/contenutoslo/index.htm>, 17. 7. 2009.

87 <http://www.regione.fvg.it/rafv/welcome.act;jsessionid=4ECA468A6CE1D3907D53863C037F1D98?dir=/rafv/cms/RAFVG/>, 15. 6. 2009.

88 <http://www.lingue.regione.fvg.it/minor/sl/homepage.aspx>, 15. 6. 2009.

meniju "ustanove in agencije" ponuja zgolj seznam institucij s slovenskimi imeni. Nekoliko več informacij v slovenščini je mogoče najti pri izbirni opciji izobraževalno in poklicno usmerjanje, v okviru katere deluje služba v slovenščini, katere namen je informiranje, svetovanje pri usmerjanju, strokovna pomoč za šole, itd. Poleg sta navedena seznam in opis višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v deželi FJK. Bolj uporabne in vsebinsko bogate so povezave, ki jih omogoča zgornji meni, kot so na primer: zakoni o položaju slovenske manjšine, podatkovne zbirke, povezave, kontakti in aktualne novice v slovenskem jeziku. Omogočeni so tudi nekateri obrazci v slovenskem jeziku.⁸⁹ Registrirani uporabniki imajo dostop do dodatnih vsebin. Komunikacijska razsežnost ne presega običajne vzpostavitve kontaktov, ni pa na straneh možnosti foruma in blogov. Bolje ima deželna spletna stran razvito medsebojno povezovanje, saj ponuja nadaljnje povezave, ki so opredeljene kot splošne povezave, ter ločene povezave, zanimive za slovensko, furlansko in nemško skupnost. Povezav, ki se navezujejo na slovensko skupnost, je 26 in vključujejo medije, manjšinske organizacije, društva, znanstveni inštitut, knjižnico, gledališče, športno združenje, glasbeno matico, dijaške domove in nekatere občine.

Svoje spletne strani imajo tudi pokrajine Avtonomne dežele FJK: Gorica, Trst in Videm.⁹⁰ Goriška pokrajina⁹¹ ima spletne strani v italijanščini, furlanščini in slovenščini. Vhodna stran v slovenskem jeziku je sicer izdelana, njene nadaljnje povezave pa so le izjemoma v slovenščini. Nekaj besedil je prevedenih v slovenski jezik pod menijem spletne storitve, v slovenščini so narejene krajše predstavitve občin pokrajine Gorica, medtem ko so aktualne novice le v italijanščini. Občin goriške pokrajine je 25. Uresničevanja dvojezičnosti oziroma rabe jezika v odnosu do krajevnih, sodnih oblasti in podjetij, ki opravljajo javne storitve, je dekret, sprejet leta 2007, predvidel v osmih občinah: Cormons/Krmin, Doberdò del Lago/Doberdob, Gorizia/Gorica, Monfalcone/Tržič, Ronchi dei Legionari/Ronke, San Floriano del Collio/Števerjan, Savogna d'Isonzo/Sovodnje ob Soči, Sagrado/Zagraj.

Med omenjenimi osmimi občinami občina Števerjan nima svoje spletne strani, pet občin (Gorica, Krmin, Tržič, Ronke Zagraj) ima spletne strani v italijanskem jeziku brez posebej vidnih vsebin o slovenski skupnosti na vhodni strani, dve občini pa imata dvojezične (italijansko-slovenske) spletne strani. Občina Doberdob⁹² ima v celoti dvojezične strani, vključno z občinskimi dokumenti, kot so statut, pravilniki, obrazci, itd., s predstavitvijo ozemlja občine, zgodovine,

89 http://www.ts.camcom.it/aziende_speciali/slo/benzina_privati.pdf, 15. 6. 2009.

90 Slovenci so zgodovinsko naseljeni v deželi FJK v treh pokrajinah vzdolž meje, zato pokrajine Pordenone v tej študiji ne bom obravnavala.

91 <http://www.provincia.gorizia.it>, 16. 6. 2009.

92 <http://www.comune.doberdo.go.it/index.php>, 3. 7. 2009.

šolstva, kulture, gospodarstva in turizma. Ponuja več nadaljnjih povezav, med katerimi sta dve namenjeni slovenski manjšini, in sicer: Slovensci.it (spletna stran o slovenski manjšini v Italiji, ki jo pripravlja Slovenski raziskovalni inštitut, vendar trenutno deluje zgolj vhodna stran) in *Primorski dnevnik*. Občina Sovodnje ob Soči⁹³ ima velik del vsebin spletnih strani tudi v slovenskem jeziku, izjema so občinski dokumenti, kot na primer: statut, pravilniki in obrazci. Od osmih občin, v katerih naj bi se uresničevala dvojezičnost, ena občina nima spletnih strani, pet občin ima spletne strani samo v italijanščini, dve pa imata vsebine spletnih strani tudi v slovenščini.

Spletne strani tržaške pokrajine (pokrajine Trst)⁹⁴ so zasnovane samo v italijanščini. Šest občin tržaške pokrajine ima različno zasnovane spletne strani, čeprav naj bi se dvojezičnost uresničevala v vseh šestih občinah. Občine Devin Nabrežina,⁹⁵ Dolina⁹⁶ in Zgonik⁹⁷ imajo dvojezične (italijansko-slovenske) spletne strani, na katerih je v slovenščini tudi velika večina povezav, dokumentov ter obrazcev. Občina Repentabor nima spletnih strani. Občina Milje⁹⁸ ima spletne strani v italijanskem jeziku, v slovenščini, nemščini in angleščini so samo osnovne turistične informacije. Podobno ima tudi občina Trst⁹⁹ spletno stran le v italijanskem jeziku, brez posebej vidnih vsebin o slovenski skupnosti na vhodni strani ali možnosti izbire slovenskega jezika. Sem pa z nadaljnjim iskanjem po podstraneh našla posamezne dokumente tudi v slovenskem jeziku.

Videmska pokrajina¹⁰⁰ ima spletne strani v italijanščini, furlanščini in angleščini. Ne omogoča iskanja po spletnih straneh in na prvi pogled ne prinaša informacij o obstoju slovenske skupnosti. Med 136 občinami je 115 spletnih strani občin v italijanskem ali še v katerem drugem jeziku, na primer furlanskem (tri ali štiri občine omogočajo še strani v angleškem oziroma nemškem jeziku), 16 občin ima strani v okvari ali pa sploh nima spletnih strani, pet občin ima spletno stran tudi v slovenskem jeziku: Pulfero/Podbonesec¹⁰¹ – strani so postavljene v italijanskem in slovenskem jeziku, vendar je tudi stran, ki naj bi bila v italijanskem jeziku, dvojezična; Stregna/Srednje¹⁰² – vhodna občinska stran nima izbire slovenski

93 <http://www.savognadisonzo.com/slo/index.php>, 3. 7. 2009.

94 <http://www.provincia.trieste.it>, 3. 7. 2009.

95 http://www.comune.duino-aurisina.ts.it/index_slo.htm, 15. 7. 2009.

96 <http://www.comune.san-dorligo-della-valle.ts.it/>, 15. 7. 2009.

97 <http://www.comune.sgonico.ts.it/>, 15. 7. 2009.

98 <http://www.comune.muggia.ts.it/index.php>, 15. 7. 2009.

99 <http://www.retecivica.trieste.it>, 16. 7. 2009.

100 <http://www.provincia.udine.it/italiano/index.aspx>, 16. 7. 2009.

101 <http://www.comune.pulfero.ud.it/index.asp>, 17. 7. 2009.

102 <http://www.comune.stregna.ud.it/>, 17. 7. 2009.

jezik, kljub temu so posamezne rubrike zapisane dvojezično. Ta dvojezičnost se ob nadaljnjem klikanju porazgubi, le malo nadaljnega besedila je zapisanega tudi v slovenščini. Savogna/Savodnja¹⁰³ – velika večina izbirnih kategorij v meniju vhodne strani je dvojezičnih, ne obstaja pa opcija za zamenjavo jezika. Ob nadaljnjem klikanju preidemo na strani občine, ki so napisane tudi v slovenščini, vendar je večina obrazcev in dokumentov v italijanščini. Strani občine San Pietro al Natisone/Špeter Slovenov obstajajo v italijanskem in slovenskem jeziku.¹⁰⁴ Tarvisio/Trbiž¹⁰⁵ – spletne strani te občine delujejo v italijanskem jeziku. Strani, ki naj bi bile še v nemškem, angleškem in slovenskem jeziku, med pregledovanjem niso delovale. Med 18 občinami Videmske pokrajine, v katerih naj bi se uresničevala dvojezičnost, imajo štiri občine vsebine na spletnih straneh tudi v slovenskem jeziku. Razvidno je, da je prisotnost slovenščine in vsebin o slovenski skupnosti na spletnih straneh lokalne uprave v FJK dokaj skromna. Tržaška pokrajina ima še največji delež občin, ki imajo uradne spletne strani tudi v slovenskem jeziku.

V procesu oblikovanja (skupinskih) etničnih identifikacij in v procesu oblikovanja družbenega konteksta je še posebej zanimiva vloga interneta, na kar opozarja konjunkturni izraz “virtualna skupnost”, katere poglobljena značilnost je, da ne temelji na fizičnem prostoru (teritoriju), temveč se nahaja v virtualnem (kibernetskem) prostoru.¹⁰⁶ IKT namreč omogoča posamezniku, da se lahko dokaj enostavno in hitro preko računalniškega omrežja poveže z drugimi posamezniki (*person to person connectivity*) (Lenačič 2007), se vključuje v obstoječe skupine, kreira lastne interesne skupine in s tem soustvarja virtualni prostor, ki je za marsikoga lahko enako relevanten, kot so realni – fizični prostori druženja.

Na socialnem omrežju *Facebook* je oblikovanih nekaj skupin, ki se (z imenom) navezujejo na Slovence v Italiji. Skupine so si med seboj precej podobne. Večinoma so nastale v letu 2008 in 2009, za vse pa je značilno, da niso posebej aktivne.¹⁰⁷ Še največ vsebin ima skupina Slovenci v Furlaniji Julijski krajini, ki je nastala leta 2008, ima 459 članov, poleg zapisov posameznikov ima relativno

103 <http://www.comune.savogna.ud.it/>, 17. 7. 2009.

104 <http://www.comune.sanpietroalnatisone.ud.it/index.asp>, 17. 7. 2009.

105 <http://www.comuneditarvisio.com/>, 17. 7. 2009.

106 Castells (2002) označi kibernetiski prostor kot komponento 'prostora tokov' (*space of flows*), ki ga sestavljajo tehnološka infrastruktura, informacijski sistemi in nove informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). Po njegovem mnenju prostor tokov vključuje tudi habitat družbenih akterjev, ki upravljajo s temi omrežji ter elektronske kraje, kot so na primer spletne strani, klepetalnice, forumi in podobno.

107 Skupina Slovenci v Gorici je nastala leta 2009 in ima 148 članov; skupina Slovenci v Italiji je bila oblikovana leta 2009 ima 111 članov; skupina Podprimo zamejske Slovence v Italiji je nastala leta 2008 in ima 1.072 članov; skupina slovensko-italijansko prijateljstvo/amicizia je bila oblikovana leta 2009 in ima 326 članov, skupina Ohranimo slovenske narodne skupnosti za državnimi mejami Slovenije pa je bila oblikovana leta 2009 in vključuje 116 članov.

aktiven forum, ponuja različne povezave in video material. Člani skupine so med razpravami sprožili vprašanje, na kakšen način lahko izkoristijo skupino. Eden od predlogov je bil, da naj bi njeni člani objavljali informacije o različnih dogodkih, koncertih in srečanjih, na katerih bi se člani pozneje tudi dejansko srečali in izmenjali ideje o sodelovanju v skupini.

Trenutno obstoječe skupine na *Facebooku*, ki povezujejo Slovence v FJK, niso aktivne v zadostni meri in na tak način, da bi jih lahko obravnavali kot virtualne skupnosti, ki aktivno sooblikujejo družbeno stvarnost.

SKLEP

Slovenci v Italiji so dobro organizirana klasična etnična manjšina z oblikovano celovito institucionalno oporo na področju šolstva, medijev, kulturnega delovanja, raziskovalne dejavnosti in gospodarstva ob bolj ali manj solidni podpori večinske družbe. Pregledovanje svetovnega spleta je pokazalo, da večina "manjšinskih" ustanov, organizacij in društev svoje delovanje predstavlja tudi na svetovnem spletu. V študijo sem zajela precejšnje število spletnih strani slovenske skupnosti, še zdaleč pa ne vseh. Ravno tako nisem zajela vseh pojavnih oblik slovenske skupnosti na svetovnem spletu. Lahko pa na podlagi pregledanega vzorca naredim nekatere zaključke. Razvidno je, da pripadniki slovenske skupnosti uporabljajo internet za promocijo svoje prisotnosti in prisotnosti slovenskega jezika na območju FJK, saj na svetovnem spletu najdemo od izobraževalnih ustanov, kulturnih in športnih društev, manjšinskih medijev, podjetij, političnih strank, knjižnic, gledališča, osebnih predstavitvenih strani do predstavitev, ki sodijo na področje turizma, itd. Iz spletnih predstavitev nekaterih podjetij in strani, ki sodijo na področje turizma (kmečki turizem, hoteli, restavracije, itd.), je razvidno, da etnično raznolikost tudi oglašujejo, tako na primer agencija Tmedia¹⁰⁸ v svoji (spletni) predstavitvi oglašuje raznolikost s sloganom

Ko raznolikost povezuje - Temeljito poznavanje značilnosti slovenskega in italijanskega trga plemeniti delo agencije Tmedia. Delujemo v prostoru, prepletenem z različnimi življenjskimi navadami, kulturami in jeziki. Obvladanje vseh značilnosti čezmejnega prostora je naša prednost, dodana vrednost in svojstven pečat opravljenim storitvam. Hiter razvoj agencije gre pripisati izkušnjam, ki smo si jih pridobili z delovanjem na slovenskem in italijanskem trgu. Podrobne raziskave trga, stalna izpopolnjevanja ter uporaba sodobnih tehnologij so omogočile oblikovanje učinkovite poslovne

108 http://www.tmedia.it/tmedia/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=7, 21. 7. 2009.

strategije. Strankam ponujamo celovite storitve na področju komunikacij in jim s tem zagotavljamo prepoznavnost in uspešnost.

Spletne strani pripadnikov slovenske skupnosti oziroma društev so skoraj vse v slovenskem jeziku, delno so njihove vsebine dostopne tudi v italijanščini, nekatere pa imajo nekaj vsebin prevedenih še v angleščino. Očitno je, da slovenska skupnost internet uporablja kot okolje, v katerem ima slovenščina osrednjo vlogo in je prvi jezik izbire.

Za večino pregledanih strani velja, da imajo bolj poudarjeno informativno, manj pa komunikacijsko razsežnost. Spletne strani so zasnovane predvsem kot predstavitev in podpora določeni organizaciji, društvu in skupini. Veliko manj je na straneh, ki sem jih pregledala, vidne interakcije oziroma dvosmerne komunikacije. Obstoječi forumi so večinoma neaktivni, kar pomeni, da nimajo vnosov novejšega datuma. Ne moremo pa z gotovostjo trditi, da tovrstna komunikacija med pripadniki slovenske skupnosti v FJK na svetovnem spletu ne obstaja. Lahko da razprave na temo etničnosti in medetničnih odnosov potekajo na forumih ali portalih, ki so vsebinsko povezani z drugimi interesnimi področji.

Po drugi strani pa so pregledane spletne strani med seboj dobro povezane. Večinoma so povezave, ki jih ponujajo posamezne spletne strani, usmerjene v slovenski in italijanski družbeni prostor. Podrobnejša analiza strukture povezav med obstoječimi stranmi bi verjetno pokazala dejanske odnose med njihovimi nosilci. Zanimivo je na primer dejstvo, da osrednji organizaciji slovenske skupnosti (SSO in SKGZ) na svojih straneh nimata povezave druga na drugo. Nekatere strani, na primer *Primorski dnevnik*, Slovensko stalno gledališče, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Slovensko deželno gospodarsko združenje imajo tudi precejšen spletni vpliv, kar pomeni, da sem povezavo na njihovo stran zasledila na mnogih drugih pregledanih spletnih straneh.

Pregled spletnih strani italijanske lokalne uprave je pokazal, da so vsebine njihovih strani v precej manjšem deležu podane tudi v slovenskem jeziku. Spletne strani dežele FJK ponujajo vsebine v slovenščini na posebej za slovensko manjšino prilagojenih podstraneh. Na ravni pokrajin ima samo Goriška pokrajina strani v slovenskem jeziku. Na občinski ravni ima med 32 občinami, kjer naj bi se zagotavljala dvojezičnost, le manjše število (10) občin dvojezične spletne strani oziroma vsebine v slovenskem jeziku. Prisotnost slovenskega jezika na uradnih spletnih straneh lokalne uprave ima za slovensko skupnost poseben pomen na simbolni in statusni ravni, saj se s tem v percepcijah prebivalstva povečata status in uporabna vrednost jezika. Tudi jeziki, ki so v nekem okolju v stiku, tekmujejo za uporabnike. So kot dobrine, ki bodo na jezikovnem trgu preživele le do trenutka, ko jih bodo stranke še pripravljene "kupovati" oziroma uporabljati. S pragmatičnega vidika cena jezika določa trud, ki ga mora posameznik vložiti v to, da ga usvoji, njegovo "vrednost" pa lahko posameznik izmeri v obliki koristi, ki jo ima, če jezik

uporablja. Prisotnost slovenskega jezika na straneh lokalne uprave je indikator sprejetosti in priznavanja slovenščine s strani večinske skupnosti, hkrati pa se s tem krepi in promovira raba manjšinskega jezika.

Iskanje skupin na socialnem omrežju *Facebook*, ki bi jih lahko opredelili kot virtualne skupnosti Slovencev v Italiji, ni obrodilo sadov. Obstajajo sicer oblikovane skupine, ki se po imenu sodeč nanašajo na slovensko skupnost v Italiji, vendar njihovo delovanje ne zadošča kriterijem, ki so potrebni, da lahko o njih govorimo kot o virtualnih skupnostih. Priložnostno oblikovane skupine posameznikov na omenjenih forumih pač ne moremo opredeliti kot virtualne skupnosti.

Ena od šestih predpostavk, ki jih navaja Crystal (2000: 141–144) v teoriji revitalizacije jezika, je raba elektronske tehnologije, med katero sodi tudi internet. Podobno Cunliffe (2003: 1) prisotnosti manjšinskih jezikov na internetu pripisuje enak pomen, kot ga ima prisotnost manjšine (manjšinskega jezika) v klasičnih medijih. Raznoliko pojavljanje manjšine oziroma manjšinskega jezika na svetovnem spletu, bodisi kot obstoj informacij o slovenski skupnosti, kot strokovne ali poljudne razprave, izmenjave osebnih izkušenj, slikovni material (slikovne podobe oblikujejo vizualno percepcijo o skupnosti in njenem članstvu) bodisi kot povezave (linki), itd., so ključni elementi, ki prispevajo k vzpostavljanju povezav, omrežij med pripadniki etnične skupnosti, ki se tako ali drugače preslikavajo v dejansko življenje. Vse našteje pojavnosti pomenijo dokumentiranje delovanja, kulture in jezika slovenske skupnosti ter informiranje zainteresiranih drugih o njihovem delovanju. V primerjavi s klasičnimi mediji je pojavljanje na svetovnem spletu učinkovito in stroškovno veliko manj potratno. Čeprav seveda internet ni edini medij (kanal), na katerem se pojavlja slovenski jezik, je njegova pomembna prednost še ta, da so njegovi najštevilčnejši uporabniki prav pripadniki mlajše generacije, ki po drugi strani običajno ne predstavljajo večjega deleža med odjemalci siceršnjih klasičnih manjšinskih medijev oziroma manjšinskih vsebin.

VIRI IN LITERATURA

- Anderson, Benedict (1995) *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London in New York.
- Annuario statistico italiano 2008 (2008) Istat - Istituto nazionale di statistica Roma.
- Arnett, Jeffrey Jensen (1995) "Adolescents' uses of media for self-socialization." *Journal of Youth and Adolescence* 24(5): 519-33.
- Bajc, Gorazd, ur. (2004) *Na oni strani meje: slovenska manjšina v Italiji in njen pravni položaj: zgodovinski in pravni pregled 1866-2004*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Knjižnica Annales Majora.
- Baker, Colin (1992) *Attitudes and Language*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Barth, Fredrick (1981): "Ethnic groups and boundaries." V *Selected essays of Fredrik Barth*: Volume I. London, Boston in Henley: Routledge: 198-227.
- Bogatec, Norina in Breda Susič (2002) *Radio, TV in novi mediji med Slovenci v Italiji*. Trst: SLORI.
- Bogatec, Norina in Milan Bufon (2008) *Pre-misliti manjšino. Slovenci v Italiji in skupni slovenski kulturni prostor po padcu meje: anketa med člani slovenskih društev v Italiji*. Zvezek 2. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales; Trst: Slovenski raziskovalni inštitut.
- Browne, Donald R. (2005) *Ethnic minorities, electronic media and the public sphere: a comparative approach*. Cresskill in N. J.: Hampton Press.
- Burnett, Robert in P. David Marshall (2003) *Web theory: an introduction*. London in New York: Routledge.
- Castells, Manuel (2002) *The Internet galaxy: reflections on the Internet, business, and society*. Oxford: Oxford University Press.
- Crystal, David (2000) *Language death*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cunliffe, Daniel (2003) "Promoting minority language use on bilingual Web sites." Proceedings of the 1st Mercator International Symposium, Aberystwyth (<http://www.aber.ac.uk/mercator/images/cunliffefinal.pdf>, 2. 9. 2009).
- De Pelsmacker, Patrick, Maggie Geuens in Joeri van den Bergh (2001) Marketing communications. Harlow [etc.]: *Financial Times*/Prentice Hall.
- Edward, S. Herman in Robert W. McChesney (1997) *The global media: the new missionaries of corporate capitalism*. London in Washington: Cassell.

- Eriksen, Thomas Hylland (1993) *Ethnicity and nationalism: Anthropological perspectives*. London in Boulder: Pluto Press.
- Giles, Howard, ur. (1977) *Language, Ethnicity and Intergroup Relations*. London, New York in San Francisco: Academic Press.
- Hafez, Kai (2007) *The Myth of Media Globalization*. Cambridge: Polity Press.
- Husband, Charles (2000) "Media and the Public Sphere in Multi-Ethnic Societies." V Simon Cottle (ur.) *Ethnic Minorities and the Media: changing cultural boundaries*. Buckingham in Philadelphia: Open University Press: 199–214.
- Isajiw, Wsevolod W. (1993/94) "Definition of Ethnicity: New Approaches." *Ethnic Forum* 13(2), 14(1).
- Južnič, Stane (1987) *Antropologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kozina, Jasmina (2006) "O enačenju kulturnega in političnega prostora: primer slovenskih Tržačanov." *Annales. Series historia et sociologia* 16(2): 355–368.
- Lenarčič, Blaž (2007) "Koncept skupnosti v informatični družbi." *Annales. Series historia et sociologia* 17(2): 415–28.
- Lööf, Anna (2008) *Internet usage in 2008 – Households and Individuals*. Eurostat. Data in focus 46/2008 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-08-046/EN/KS-QA-08-046-EN.PDF).
- (2004) *Manjšine in čezmejno sodelovanje v prostoru Alpe-Jadran: verzija v slovenskem jeziku; urednica verzije v slovenskem jeziku Sonja Novak Lukanovič*. Trento: Arbeitsgemeinschaft Alpen-Adria.
- McGuire, William J. (1985) "Attitudes and attitude change." V Gardner Lindzey in Elliot Aronson (ur.) *Handbook of Social Psychology*. New York: Random House.
- Mendarič, Zorana (2009) "Etnične manjšine in diskriminacija: primer slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Sloveniji." *Annales. Series historia et sociologia* 19(1): 173–184.
- Nunes, Mark (2006) *Cyberspaces of everyday life*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Oblak, Tanja (2002) "Dialogue and representation: communication in the electronic public sphere." *Javnost – The Public* 9(2): 7–22.
- Pahor, Samo (2002) *Po pravici povedano ...: pravno-zgodovinski priročnik za slovenščino v Italiji: [po predavanjih prof. Sama Pahorja na Tečaju*

preživetja za Slovence v Italiji (Opčine, november–december 2000)]. Trst: Krožek Premik.

Pavšič, Rudi (2006) "Uvodne besede." *Jadranski koledar*. Trst: Založništvo tržaškega tiska.

Sedmak, Mateja (2009) "Manjšinske in skupinske (etnične) identitete: primerjalna študija slovenske in italijanske manjšine." *Annales. Series historia et sociologia* 19(1): 205–220.

Tajfel, Henri (1978) *The Social Psychology of Minorities*. London: Minority Right Group.

Tajfel, Henri (1981) *Human groups and social categories*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

Tajfel, Henri in John C. Turner (1979) "An integrative theory of intergroup conflict." V W. C. Austin & Worchel (ur.) *The social psychology of intergroup relations*.

Tambini, Damian, Danilo Leonardi in Chris Marsden (2008) *Codifying Cyberspace. Communications self-regulations in the age of Internet convergence*. London in New York: Routledge.

Vargaftig, Marion in Karen Ross (2001) "Media and cultural pluralism: Some contours in the European landscape." V Janina W. Dacyl in Charles Westin (ur.) *Cultural diversity and the media*. CEIFO Publications.

Warschauer, Mark in Inez De Florio-Hansen (2003) *Multilingualism, Identity, and the Internet* (http://www.gse.uci.edu/person/warschauer_m/docs/multilingualism.pdf, 2. 10. 2009).

